A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (második tanács)

2011. július 12.*

A T-133/07. ügyben,

a **Mitsubishi Electric Corp.** (székhelye: Tokió [Japán], képviselik: R. Denton solicitor és K. Haegeman ügyvéd)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik kezdetben: F. Arbault és J. Samnadda, később: X. Lewis, majd: P. Van Nuffel és J. Bourke, végül: P. Van Nuffel és N. Khan, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

elsődlegesen az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.899 – „gázszigetelt kapcsolóberendezések”-ügy) 2007. január 24-én hozott C (2006) 6762 végleges bizottsági határozat felperest és a TM T & D-t érintő részében történő megsemmisítése iránt előterjesztett kérelme, másodlagosan e határozat 2. cikke g) pontjának, valamint az említett határozat 2. cikke h) pontjának a felperest érintő részében történő megsemmisítése iránt előterjesztett

* Az eljárás nyelve: angol.

kérelme, és harmadlagosan ugyanezen határozat 2. cikkének a felperessel szemben kiszabott bírság összegének törlése vagy ennek hiányában csökkentése érdekében történő módosítása iránt előterjesztett kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (második tanács),

tagjai: I. Pelikánová elnök (előadó), K. Jürimäe és S. Soldevila Fragoso bírák,

hivatalvezető: C. Kantza tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. december 11-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

1. *A felperes*

1 A felperes, a Mitsubishi Electric Corp. különböző ágazatokban – beleértve a gázszigetelt kapcsolóberendezések (a továbbiakban: GIS) ágazatát is – tevékenykedő japán

társaság. 2002 októbere és 2005 áprilisa között a GIS területén folytatott tevékenységét egy közös vállalat, a TM T & D Corp. gyakorolta, amelynek egyenlő részben volt tulajdonosa a Toshiba Corporationnel, és amely 2005-ben megszűnt.

2. *A termékek*

2 A GIS-t a villamosenergia-hálózatokon áramló energia ellenőrzésére használják. Olyan erősáramú berendezésekről van szó, amelyeket a villamossági alállomások fő alkotórészeként használnak. A GIS-t az egész világon értékesítik a kulcsrakész villamossági alállomások integrált részeként, illetve ilyen alállomásokba integrálandó alkatrészekként.

3. *A közigazgatási eljárás*

3 2004. március 3-án az ABB Ltd a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló 2002. február 19-i bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: engedékenységi közlemény) értelmében bírságmentesség iránti szóbeli kérelem keretében értesítette az Európai Közösségek Bizottságát a GIS-ágazatban fennálló versenyellenes magatartásokról.

4 Az ABB a bírságmentesség iránti kérelmét szóbeli észrevételekkel és okirati bizonyítékokkal egészítette ki. Ezek alapján 2004. április 25-én a Bizottság határozatot hozott, amelyben feltételes mentességet adott az ABB-nek.

5 Az ABB nyilatkozatai alapján a Bizottság vizsgálatot indított, valamint 2004. május 11-én és 12-én helyszíni ellenőrzéseket végzett a GIS-ágazatban tevékenykedő számos társaság helyiségeiben.

6 2006. április 20-án a Bizottság kifogásközlést fogadott el, amelyet 20 társaságnak, többek között a felperesnek is megküldött. A Bizottság 2006. július 18-án és 19-én meghallgatta azokat a társaságokat, amelyeknek elküldte a kifogásközlést.

4. *A megtámadott határozat*

7 2007. január 24-én a Bizottság az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.899 – „gázszigetelt kapcsolóberendezések”-ügy) elfogadta a C (2006) 6762 végleges határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat).

8 A Bizottság a megtámadott határozat (113)–(123) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a kartellben részt vevő különböző vállalkozások – néhány piac kivételével – világszinten összehangolták a GIS-projektek elosztását azon szabályok szerint, amelyekben különösen a becsült történeti piaci részesedéseiket nagyban tükröző kvóták fenntartása érdekében állapodtak meg. Kifejtette, hogy a GIS-projekteket egy közös „japán” és egy közös „európai” kvóta alapján osztották el, amelyeket aztán a japán, illetve európai gyártóknak maguk között kellett felosztaniuk. Egy 1988. április 15-én Bécsben aláírt megállapodás (a továbbiakban: GQ-megállapodás) állapította meg a GIS-projekteknek vagy a japán gyártóknak, vagy az európai gyártóknak való elosztását lehetővé tevő szabályokat, és azok értékének a megfelelő kvótába való beszámítását. Egyébként a megtámadott határozat (124)–(132) preambulumbekezdésében

a Bizottság kifejtette, hogy a kartellben részt vevő különböző vállalkozások íratlan megállapodást kötöttek (a továbbiakban: közös megállapodás), amelynek értelmében a GIS-projektek egyrészt Japánban, másrészt a kartell európai tagországaiban – együttesen a GIS-projektek „anyaországai" – a kartell japán, illetve európai tagjai részére voltak fenntartva. A GIS-projektek az „anyaországokban" nem voltak a két csoport közötti információcsere tárgyai, és azok nem kerültek a csoportok kvótáiba beszámításra.

9 A GQ-megállapodás tartalmazott továbbá a két gyártói csoport közötti, a kartell működéséhez szükséges – többek között az említett csoportok titkárai által biztosított – információcserére, az érintett közbeszerzések manipulálására, valamint az el nem osztható GIS-projektekkel kapcsolatos árak rögzítésére vonatkozó szabályokat is. A GQ-megállapodás 2. melléklete értelmében e megállapodás – az Egyesült Államok, Kanada, Japán és 17 nyugat-európai ország kivételével – az egész világra kiterjedt. Ezenkívül a közös megállapodás értelmében az „anyaországokon" kívüli európai országokban létező GIS-projektek is az európai csoportnak voltak fenntartva, mivel a japán gyártók kötelezettséget vállaltak arra, hogy Európában nem nyújtanak be GIS-projektekre vonatkozó ajánlatokat.

10 A Bizottság szerint a GIS-projektek európai gyártók közötti felosztását egy ugyancsak Bécsben 1988. április 15-én aláírt, „E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement" című megállapodás (a továbbiakban: EQ-megállapodás) szabályozta. A Bizottság megjegyezte, hogy a GIS-projektek elosztására Európában ugyanazok a szabályok és eljárások vonatkoztak, mint a többi országban. Konkrétan az Európában létező GIS-projekteket ugyanúgy be kellett jelenteni, nyilvántartásba kellett venni, el kellett osztani, azokban meg kellett állapodni, vagy azokra minimál árszintet kellett kijelölni.

11 A Bizottság a megtámadott határozatban megállapított tények és jogi értékelés alapján megállapította, hogy az érintett vállalkozások megsértették az EK 81. cikket és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: EGT-Megállapodás)

53. cikkét, és bírságokat szabott ki velük szemben, melyek összegét a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásban (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: bírságkiszabási iránymutatás), valamint az engedékenységi közleményben foglalt módszernek megfelelően számította ki.

12 A megtámadott határozat 1. cikkében a Bizottság megállapította, hogy a felperes az 1988. április 15. és 2004. május 11. közötti időszakban vett részt a jogsértésben.

13 A megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértés tekintetében a Bizottság a felperessel szemben a megtámadott határozat 2. cikkében 118 575 000 euró összegű bírságot szabott ki, amelyből a TM-T & D által elkövetett jogsértésnek megfelelő 4 650 000 euró megfizetéséért a Toshibával egyetemlegesen felelős.

Az eljárás és a felek kérelmei

14 A felperes a Törvényszék Hivatalához 2007. április 18-án benyújtott keresetlevelével megindította a jelen keresetet. 2007. június 6-án a felperes pervezető intézkedések meghozatalát kérte azzal kapcsolatban, hogy a Bizottság közölje a megtámadott határozat különböző címzettjeinek forgalmát.

15 Az ellenkérelmet 2007. augusztus 21-én nyújtották be.

16 A Törvényszék Hivatalához 2007. november 29-én benyújtott beadványában a felperes kérte, hogy kérelmeinek a Törvényszék eljárási szabályzatának 122. cikke alapján mulasztás címén adjanak helyt. 2007. november 5-én nyújtotta be válaszát.

17 A Törvényszék második tanácsa 2008. január 29-i határozatával elutasította a mulasztás címén történő határozathozatal iránti kérelmet.

18 Az írásbeli szakasz 2008. március 18-án fejeződött be a viszonválasz benyújtásával.

19 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (második tanács) 2009. szeptember 22-én a szóbeli szakasz megnyitása mellett döntött. A Törvényszék az eljárási szabályzat 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében felhívta a Bizottságot bizonyos iratok benyújtására, és felhívta a feleket, hogy nyilatkozzanak ugyanezen iratok relevanciájáról az iratbetekintési jog megsértésére alapított érveket illetően. A Törvényszék továbbá írásban kérdéseket intézett a felekhez azzal, hogy azt a tárgyaláson válaszolják meg.

20 A Törvényszék felhívására válaszul a Bizottság 2009. október 26-án benyújtotta a szóban forgó dokumentumokat. A felperes 2009. november 19-én benyújtotta észrevételeit. 2009. december 2-án a Bizottság kiegészítő dokumentumot nyújtott be, és 2009. december 3-án válaszolt a felperes észrevételeire.

21 A Törvényszék a 2009. december 11-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előadásait, valamint a Törvényszék írásbeli és szóbeli kérdéseire adott válaszaikat.

22 A felperes keresetében azt kéri, hogy a Törvényszék:

– elsődlegesen semmisítse meg a megtámadott határozatot a felperest és a TM T & D-t érintő részében;

– másodlagosan semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkének g) és h) pontját a felperest érintő részében;

– harmadlagosan módosítsa a határozat 2. cikkének őt érintő részét oly módon, hogy törölje vagy ennek hiányában csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét,

– mindenesetre kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

23 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet mint megalapozatlant;

– kötelezze a felperest az eljárás költségeinek viselésére.

A jogkérdésről

24 Előzetesen, a felperes vitatja az ellenkérelem elfogadhatóságát, és azt állítja, hogy ez utóbbi következetlen, és nem felel meg a keresetlevélben megjelölt jogalapoknak.

25 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az eljárási szabályzat 46. cikke 1. §-ának b) pontja szerint az ellenkérelemnek tartalmaznia kell az alperes által hivatkozott ténybeli és jogi érveket.

26 Márpedig a jelen ügyben benyújtott ellenkérelem ennek a követelménynek megfelel, függetlenül attól a külön kérdéstől, hogy a Bizottság által előadott érvek relevánsak vagy megalapozottak-e. E körülmények között a felperesnek az ellenkérelem állítólagos elfogadhatatlanságára vonatkozó érvét el kell utasítani.

27 Az ügy érdeme tekintetében a felperes tizenöt jogalapra hivatkozik. Az első arra vonatkozik, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy megsértette az EK 81. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét azzal, hogy olyan kartellben vett részt, amelynek célja vagy hatása az Európai Gazdasági Térségen (a továbbiakban: EGT) belül a verseny korlátozása volt. A második arra vonatkozik, hogy a Bizottság nem bizonyította olyan, az EK 81. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét megsértő megállapodás fennállását, amelyben részt vett. A harmadik arra vonatkozik, hogy a Bizottság tévesen hagyta figyelmen kívül azokat a tényezőket, amelyek az európai piactól való távolmaradásának és az arra való belépése lehetetlenségének magyarázatául szolgálnak. A negyedik arra vonatkozik, hogy a Bizottság a bizonyítási teher megfordításával megsértette a bizonyítással kapcsolatos szabályokat, és ezzel az ártatlanság vélelmét. Az ötödik arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét azzal, hogy a bírságának kiindulási összegét a 2001-es év forgalma alapján számította ki. A hatodik jogalap szerint a Bizottság a bírság kiindulási összegéhez a 2001-es év forgalmának alapulvételére vonatkozó döntése vonatkozásában megsértette az indokolási kötelezettséget. A hetedik arra vonatkozik, hogy a Bizottság tévesen határozta meg a GIS-ek világpiacát és a felperes részesedését az említett piacon, következésképen megsértette az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét. A

nyolcadik arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettséget azon megállapítás tekintetében, amely szerint a világpiac 15–20%-át ellenőrzi. A kilencedik jogalap szerint a Bizottság a világpiac értékének értékelésekor megsértette a gondos ügyintézés elvét. A tizedik arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét a felperessel szemben alkalmazandó elrettentési tényező kiszámításakor. A tizenegyedik arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét, amikor ugyanúgy számította ki a bírságának összegét, mint az európai gyártók bírságának összegét. A tizenkettedik jogalap értelmében a Bizottság a bírság kiszámításakor nem vette figyelembe a releváns gazdasági és technikai tényezőket. A tizenharmadik arra vonatkozik, hogy a Bizottság tévesen számította ki a kartell időtartamát. A tizennegyedik arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette a védelemhez és tisztességes eljáráshoz való jogát azzal, hogy nem biztosított számára lehetőséget valamennyi terhelő és mentő bizonyíték megismerésére. A tizenötödik jogalap arra vonatkozik, hogy a Bizottság megsértette a védelemhez való jogát azzal, hogy nem közölte vele a közös megállapodásban foglalt kompenzáció elméletére vonatkozó következtetéseket.

28 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett jogalapok megalapozottságát.

29 Először is meg kell jegyezni, hogy a felperes nem fejtette ki, hogy az általa előterjesztett különböző kérelmek alátámasztására a jogalapok közül melyekre hivatkozik. E tekintetben úgy kell tekinteni először is, hogy az első–negyedik, valamint a tizenharmadik–tizenötödik jogalapra a felperes az elsődleges kereseti kérelme alátámasztásaként hivatkozott. Ugyanis, amennyiben e jogalapok valamelyikének a Törvényszék helyt ad, meg kell semmisíteni legalábbis részben a megtámadott határozat 1. és 2. cikkét egyaránt, a felperest érintő részében. Ezt követően meg kell állapítani, hogy az ötödik–tizenkettedik jogalap a felperessel szemben kiszabott bírság megállapítására vonatkozik, következésképpen azokra utóbbi a megtámadott határozat 2. cikke g) és h) pontjának az őt érintő részében történő megsemmisítése iránti másodlagos kérelmének

alátámasztásaként hivatkozik. Végül meg kell állapítani, hogy a felperes nem terjesztett elő semmilyen önálló jogalapot harmadlagos kérelmének alátámasztására.

1. *A megtámadott határozatnak a felperest és a TM T & D-t érintő részében történő megsemmisítésére irányuló elsődleges kérelemről*

30 Mivel a megtámadott határozatnak a felperes védelemhez való jogának megsértése miatti megsemmisítése feleslegessé tenné az említett határozat érdemi vizsgálatát, először a tizennegyedik és tizenötödik jogalapot kell megvizsgálni. Másodszor együtt kell megvizsgálni az első, harmadik és negyedik jogalapot, amelyek mindegyike a közös megállapodás bizonyításával kapcsolatos. Harmadszor meg kell vizsgálni a második jogalapot, amely azzal a minősítéssel kapcsolatos, hogy az említett megállapodás sérti az EK 81. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét. Negyedszer meg kell vizsgálni a tizenharmadik jogalapot, amely az állítólagos kartell időtartamával kapcsolatos.

Az arra alapított tizennegyedik jogalapról, hogy a Bizottság megsértette a felperes védelemhez és tisztességes eljáráshoz való jogát, mivel nem biztosított számára lehetőséget a terhelő és mentő bizonyítékok megismerésére

A felek érvei

31 A felperes úgy véli, hogy nem volt lehetősége bizonyos, a Bizottság aktájában található terhelő és mentő bizonyítékok megismerésére, ami megsértette a védelemhez való jog elvét és a tisztességes eljáráshoz való jogot.

32 Ami a terhelő bizonyítékokat illeti, a felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozat olyan bizonyítékokra hivatkozik, amelyekről nem volt tudomása, és amelyekkel kapcsolatban ebből következően nem tudott nyilatkozni. A felperes egyrészt előadja, hogy nem tekinthetett be a Fuji által 2006. november 21-én benyújtott iratokba, amelyekből kitűnik, hogy a GQ-megállapodás nem működhetett volna a közös megállapodás nélkül.

33 A felperes másrészt azt állítja, hogy nem közölték vele azokat a 2006 novemberében benyújtott iratokat sem, amelyekből kitűnik, hogy az Alstom és az Areva nem vitatta a közös megállapodás fennállását.

34 Ami a mentő bizonyítékokat illeti, a felperes először előadja, hogy 2008. november 8-án benyújtott a Bizottságnak több más vállalat által tett mentő tanúvallomásokat, amelyeket ugyanakkor a többi féllel nem közöltek.

35 Másodszor, nem közölték vele a Hitachinak a kifogásközlésre adott kiegészítő válaszát, amelyben a Hitachi tiltakozott az eredeti válaszban található, az értesítési és beszámítási mechanizmusra vonatkozó nyilatkozatok Bizottság általi értelmezése ellen.

36 Harmadszor, a felperes felrója, hogy nem volt lehetősége megismerni a Siemenstől, a VA TECH Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG-gel (a továbbiakban : VA TECH) azonos csoportba tartozó vállalkozástól, a Hitachitól és a Toshibától származó, a közös megállapodás fennállását megkérdőjelező, és az EGT-ben a GIS-projektek piacára történő belépés akadályainak fennállását hangsúlyozó bizonyítékokat, különösen a Hitachi és a Toshiba által benyújtott nyilatkozatokat és gazdasági vagy technikai jelentéseket, a Siemens és a Hitachi alkalmazottainak tanúvallomásait, valamint a VA TECH kifogásközlésre adott válaszát. Azt állítja továbbá, hogy azzal,

hogy a megtámadott határozat (130) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a VA TECH nem vitatta kifejezetten a közös megállapodás fennállását, a Bizottság elferdítette a VA TECH álláspontját.

37 Negyedszer, a felperes előadja, hogy nem volt lehetősége megismerni az S. által az Alstom nevében tett nyilatkozatokat, amelyek a kartell 1999-ben történt megszűnésére vonatkoztak.

38 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

A Törvényszék álláspontja

39 A védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy az érintett személynek a közigazgatási eljárásban alkalmat biztosítsanak arra, hogy érdemi észrevételeket terjesszen elő a Bizottság által felhozott tények és körülmények fennállásával és jelentőségével, valamint azon iratokkal kapcsolatban, amelyekre a Bizottság a Szerződés állítólagos megsértését alapítja (a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 66. pontja).

40 A védelemhez való jog tiszteletben tartásának elvéből következő iratbetekintési jog magában foglalja, hogy Bizottság lehetőséget biztosít az érintett vállalkozás számára a vizsgálat iratai között található valamennyi olyan dokumentum vizsgálatára, amely releváns lehet a védelme szempontjából. Ezek magukban foglalják mind a terhelő, mind a mentő okiratokat, kivéve más vállalkozások üzleti titkait, a Bizottság belső iratait és

egyéb bizalmas információkat (a fenti 39. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 68. pontja).

41 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az érintett vállalkozás csak a közigazgatási kontradiktórius szakasz elején – a kifogásközlés révén – szerez tudomást mindazokról a lényeges bizonyítékokról, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik, és hogy e vállalkozásnak jogában áll az ügy irataiba betekinteni a védelemhez való joga hatékony gyakorlásának biztosítása érdekében. Következésképpen a kartellben részt vevő többi vállalkozás kifogásközlésre adott válasza főszabály szerint nem szerepel a vizsgálati akta azon iratai között, amelyekbe betekinthetnek a felek (a Törvényszék T-161/05. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-3555. o.] 163. pontja).

42 Mindazonáltal, ha a Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban a jogsértés megállapítása érdekében a kifogásközlésre adott válasz valamely szakaszára vagy az e válaszhoz mellékelt dokumentumra kíván támaszkodni, az ezen eljárásban érintett többi vállalkozásnak is lehetőséget kell biztosítani, hogy az ezen bizonyítékkal kapcsolatos álláspontjukat kifejthessék. E körülmények között a kifogásközlésre adott válasz kérdéses szakasza, illetve az e válaszhoz mellékelt dokumentum ugyanis a jogsértésben részt vevő különböző vállalkozásokat terhelő bizonyítéknak minősül (lásd a fenti 41. pontban hivatkozott Hoechst kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 164. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján alkalmazandó az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésére.

43 Analógia útján, ha a kifogásközlésre adott válasz valamely szakasza vagy az ezen válaszhoz mellékelt dokumentum jelentőséggel bírhat valamely vállalkozás védelme szempontjából, mivel lehetővé teszi számára, hogy olyan bizonyítékokra hivatkozzon, amelyek ellentmondanak a Bizottság által e szakaszban levont következtetéseknek, akkor az mentő bizonyítékot képez. Ebben az esetben az érintett vállalkozás számára lehetőséget kell biztosítani a szóban forgó szakasz vagy dokumentum vizsgálatára és az azzal kapcsolatos álláspontjának a kifejtésére.

44 Ugyanakkor a puszta tény, hogy más vállalkozások ugyanazokra az érvekre hivatkoztak, mint az érintett vállalkozás, és hogy adott esetben több forrást használtak fel a védekezésükhöz, nem elegendő ezen érvek mentő bizonyítéknak minősítéséhez (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3435. o.] 353. és 355. pontját).

45 Az e szabályokat tiszteletben nem tartó iratbetekintés következményeit illetően egy olyan dokumentum közlésének hiánya, amelyre a Bizottság egy vállalkozással szemben támaszkodott, csak akkor jelenti a védelemhez való jog megsértését, ha az érintett vállalkozás bizonyítja, hogy a Bizottság a határozatában eltérő eredményre jutott volna, ha a nem közölt dokumentumot nem vették volna terhelő bizonyítékként figyelembe (a fenti 39. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 71. és 73. pontja).

46 Ha a Bizottság nem közöl mentő dokumentumot, az érintett vállalkozásnak csak azt kell bizonyítania, hogy e dokumentum hozzáférhetővé tételének megtagadása a hátrányára befolyásolhatta az eljárás lefolyását és a Bizottság határozatának tartalmát. Elegendő, ha a vállalkozás bebizonyítja, hogy az említett mentő dokumentumot fel tudta volna használni a védekezéséhez abban az értelemben, hogy amennyiben a közigazgatási eljárás során ebbe betekinthetett volna, olyan tényezőkre tudott volna hivatkozni, amelyek nem egyeztek a Bizottság által e szakaszban levont következtetésekkel, tehát bármilyen módon befolyásolhatta volna a Bizottság által a határozatban elfogadott értékelést, legalábbis az e vállalkozásnak felrótt magatartás súlyát és időtartamát, és ebből következően a bírság szintjét illetően (a fenti 39. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 74. és 75. pontja).

47 Annak lehetősége, hogy egy hozzáférhetővé nem tett dokumentum befolyásolhatta volna az eljárás kimenetelét és a Bizottság határozatának tartalmát, csak bizonyos bizonyítékok előzetes vizsgálata után állapítható meg, amennyiben kitűnik, hogy a

hozzáférhetővé nem tett dokumentumok jelentősége – e bizonyítékok tekintetében – nem lett volna figyelmen kívül hagyható (a fenti 39. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 76. pontja).

48 A jelen ügyben a terhelő bizonyítékok tekintetében a Bizottság elismeri, hogy nem támaszkodhatott a Fuji felperessel nem közölt észrevételeire az ez utóbbinak a megtámadott határozatban felrótt kifogások alátámasztása érdekében, azonban vitatja, hogy ezen észrevételekre mint terhelő bizonyítékokra ténylegesen hivatkozott volna. Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (125) és (255) preambulumbekezdésében a Fuji kiegészítő észrevételeire hivatkozik – különösen a 2006. november 21-én előterjesztett észrevételekre – a közös megállapodás fennállásának alátámasztása végett.

49 Másfelől a Bizottság úgy érvel, hogy nem az Alstom és az Areva állítólagosan semleges álláspontjára támaszkodott, amikor a közös megállapodás fennállására következtetett, hanem pusztán ezen álláspont megállapítására szorítkozott. Noha ezen értelmezést megerősíti a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdésének szövege, mely az Alstom, az Areva és a VA TECH álláspontjának semmilyen igazoló erőt nem tulajdonít, ellentétben a Fuji közös megállapodás fennállását megerősítő nyilatkozataival, ezen értelmezést megkérdőjelezi az említett határozat (255) preambulumbekezdése, amelyben a Bizottság a közös megállapodás fennállásának egyes európai gyártók általi hallgatólagos elismerésére hivatkozik.

50 Mindenesetre az Alstom és az Areva semleges álláspontja nem értelmezhető a közös megállapodás fennállásának bizonyítékaként. Tekintettel ugyanis az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárás keretében a Bizottságra nehezedő bizonyítási teherre, azzal, hogy egy vállalkozás nem vitat egy tényt, a szóban forgó tény nem nyer bizonyítást. Következésképpen, a védelemhez való jog

tiszteletben tartásának kérdésétől függetlenül, a Bizottság nem hivatkozhatott terhelő bizonyítékként az Alstom és az Areva álláspontjára.

51 E körülmények között a felperesnek a terhelő bizonyítékokra vonatkozó érvei eredményessége a közös megállapodás fennállásának bizonyításával kapcsolatos első jogalap vizsgálatának eredményétől függ. Amennyiben ugyanis megállapításra kerül, hogy az említett megállapodás fennállása még a Fuji szóban forgó észrevételeinek, valamint az Alstom és az Areva állítólagosan semleges álláspontjának mint terhelő bizonyítéknak a kizárásával is jogilag megkövetelt módon bizonyítást nyert, el kell utasítani a jelen részt. Amennyiben viszont megállapításra kerül, hogy az említett bizonyítékok a megtámadott határozatban a közös megállapodás fennállását illetően tett megállapítások nélkülözhetetlen alátámasztó elemei, akkor helyt kell adni a felperes érvének, és ezért meg kell semmisíteni a megtámadott határozatot a felperest érintő részében.

52 A mentő bizonyítékok tekintetében először is el kell utasítani a felperes arra alapított érvét, hogy egyes általa benyújtott bizonyítékokat nem közöltek a kifogásközlés többi címzettjével. Ugyanis még ha feltételezzük is, hogy ezeket a bizonyítékokat nem közölték a többi címzettel, ez legfeljebb az említett címzettek védekezését érinthetné, a felperesét nem.

53 Végül a Törvényszék azt kérte a Bizottságtól, hogy nyújtsa be azon iratokat, amelyeket a felperes minimális pontossággal megjelölt.

54 Márpedig először meg kell jegyezni, hogy a felperes állításával ellentétben a Hitachi által a kifogásközlésre adott kiegészítő válasz nem kérdőjelezi meg az ez utóbbi értesítési és beszámítási mechanizmusra vonatkozó nyilatkozatainak ténybeli tartalmát. Az

említett kiegészítő válaszban a Hitachi az említett nyilatkozatok Bizottság általi értelmezésének vitatására szorítkozott, különösen az említett nyilatkozatoknak a közös megállapodás, valamint az ez utóbbit és a GQ-megállapodást magában foglaló egységes jogsértés fennállásának bizonyítékakénti jelentőségét illetően. Márpedig ugyanezt az érvelést a Hitachi már előterjesztette a kifogásközlésre adott első válaszának kivonatában, amelyet a Bizottság közölt a felperessel. Ennek következtében a Hitachi által a kifogásközlésre adott kiegészítő válasz nem tekinthető olyan mentő bizonyítéknak, amelynek a közlése befolyásolhatta volna az eljárás kimenetelét és a megtámadott határozat tartalmát.

55 Másodszor, amint azt a felperes is állítja, a VA TECH a kifogásközlésre adott válaszában kifejezetten vitatta a közös megállapodás fennállását. Ugyanakkor, még ha ezt a körülményt figyelembe is kell venni a közös megállapodás fennállásának bizonyításával kapcsolatos első jogalap vizsgálatánál, az önmagában nem bizonyítja a felperes védelemhez való jogának megsértését, tekintettel arra, hogy utóbbi nem fejti ki, hogy a VA TECH álláspontjának téves értelmezése mennyiben tette nehezebbé védelmének ellátását.

56 Végül mind a VA TECH, mind pedig a Hitachi, a Toshiba és a Siemens is vitatta nyilatkozataiban a közös megállapodás fennállását, és utalt az európai piacra történő belépés akadályaira. Egyébiránt a Hitachi és a Toshiba az ez utóbbi kérdéssel kapcsolatos álláspontjuk alátámasztása céljából szakértői jelentéseket is benyújtott.

57 Márpedig a közigazgatási eljárás során a felperes maga is vitatta a közös megállapodás fennállását és az azzal kapcsolatos megbeszéléseket, hivatkozott az európai piacra történő belépés „jelentős” akadályaira, és szakértői jelentéseket nyújtott be ez utóbbi

kérdéssel kapcsolatban, amelyek hasonlók a Hitachi és a Toshiba jelentéseihez. E körülmények között a kifogásközlés más címzettjei által benyújtott nyilatkozatok és jelentések nem tekinthetők mentő bizonyítéknak.

58 A Hitachi és a Siemens alkalmazottainak tanúvallomásával kapcsolatban előbbiek kijelentették, hogy a GQ-megállapodás nem vonatkozott az európai GIS-projektekre, vitatták a közös megállapodás és az azzal kapcsolatos megbeszélések létét, és megemlítették az EGT-piacra történő belépés „jelentős” akadályainak fennállását. Egyébiránt a Hitachi tanúi részletesen beszámoltak az Alstom egy, az európai és japán gyártók közötti megállapodásra irányuló javaslatáról, amelyet 2002 júliusában terjesztett elő, valamint arról, hogy a Hitachi elutasította ezt a javaslatot.

59 E tekintetben egyrészt meg kell jegyezni, hogy egy társaság alkalmazottainak a társaság ellenőrzése alatt készített és az utóbbi által a Bizottság előtt folyamatban lévő közigazgatási eljárás keretében a védelme érdekében előterjesztett írásbeli tanúvallomásai főszabály szerint nem minősíthetők ugyanezen társaság nyilatkozataitól eltérő és független elemeknek. Általában ugyanis egy társaságnak a Bizottság által neki felrótt tények valóságtartamára vonatkozó álláspontja elsősorban az alkalmazottai és vezetői ismeretein és véleményén alapul.

60 Másrészt, amint a fenti 57. pontból kitűnik, a közigazgatási eljárás során a felperes maga is vitatta a közös megállapodás és az azzal kapcsolatos megbeszélések létét, és az európai piacra való belépés „jelentős” korlátainak fennállására hivatkozott. Hivatkozott arra is, hogy a GQ-megállapodás nem vonatkozott az EGT területére. Következésképpen az, hogy más vállalkozások is hivatkoztak ezekre az érvekre, nem tekinthető mentő bizonyítéknak.

61 Hasonlóképpen, a kifogásközlés tartalmazta az Alstom által 2002 júliusában benyújtott javaslat részleteit. Ennélfogva ez a bizonyíték nem képez mentő bizonyítékot.

62 Harmadszor azt követően, hogy lehetőséget biztosítottak számára S. nyilatkozatainak megismerésére, a felperes azokban nem jelölt meg egyetlen olyan tényezőt sem, amely védelméhez hasznos lett volna. Ebből következően alátámasztottság hiányában el kell utasítani azt az általános állítást, hogy az említett nyilatkozatok mentő bizonyítékot jelentenek.

63 A fentiek összességére tekintettel el kell utasítani a felperesnek a mentő bizonyítékokhoz való hozzáférésre vonatkozó érveit. Ugyanakkor, ahogy az a fenti 51. pontból kitűnik, a jelen jogalap eredményessége az első jogalap vizsgálatának eredményétől függ.

Az arra alapított tizenötödik jogalapról, hogy a Bizottság megsértette a felperes védelemhez való jogát azzal, hogy nem közölte vele a közös megállapodásban foglalt kompenzáció elméletével kapcsolatos következtetéseit

A felek érvei

64 A felperes előadja, hogy a Bizottság nem jelezte a kifogásközlésben, hogy az európai gyártók által a közös megállapodás keretében az értesítési és beszámítási

mechanizmusnak köszönhetően a japán gyártók számára biztosított kompenzáció az említett megállapodás fennállásának bizonyítékát jelenti. Álláspontja szerint ezt az elméletet első alkalommal a megtámadott határozatban említik. A Bizottság így megsértette azt a kötelezettségét, hogy az érdekelt felek számára lehetőséget biztosítson azon tényezőkkel kapcsolatos véleményük kifejtésére, amelyekre támaszkodott.

65 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

A Törvényszék álláspontja

66 Az ítélkezési gyakorlat szerint a kifogásközlésnek világosan fel kell tüntetnie mindazokat a lényeges bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik. Mindezt azonban elegendő összefoglaló jelleggel megjelölni, és a határozatnak nem kell szükségszerűen a kifogásközlés leképezésének lennie, mivel ez olyan előkészítő iratnak minősül, amelynek ténybeli és jogi megállapításai tisztán ideiglenes jellegűek (a fenti 39. pontban hivatkozott Aalborg és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 67. pontja). Így, bár a Bizottság nem állapíthat meg az érdekeltek terhére a kifogásközlésben foglaltaktól eltérő jogsértéseket, és csak olyan tényeket állapíthat meg, amelyekkel kapcsolatban az érdekeltek lehetőséget kaptak álláspontjuk kifejtésére, figyelembe kell vennie a közigazgatási eljárásból származó bizonyítékokat vagy annak érdekében, hogy ejtse a megalapozatlannak bizonyult kifogásokat, vagy pedig, hogy módosítsa és kiegészítse az általa fenntartani kívánt kifogások alátámasztására szolgáló ténybeli és jogi érvelést (lásd ebben az értelemben a Bíróság 41/69. sz., Chiemfarma kontra Bizottság ügyben 1970. július 15-én hozott ítéletének [EBHT 1970., 661. o.] 92–94. pontját).

67 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a kifogásközlésben a Bizottság nem jelezte kifejezetten, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmus az európai gyártók által a japán gyártók számára juttatott kompenzációt jelent, amelyet azok hiteles potenciális versenytársként a közös megállapodás betartásáért kaptak.

68 Ugyanakkor a kifogásközlés egyrészt leírja azokat a ténybeli körülményeket, amelyeken ez az elmélet alapul. A közös megállapodás és az értesítési és beszámítási mechanizmus leírását ugyanis összefoglaló jelleggel tartalmazza a kifogásközlés 100., 106. és 110. pontja, és azt ez az irat a továbbiakban részletesen leírja. Hasonlóképpen, a kifogásközlés 120. pontjából kitűnik, hogy a Bizottság szerint az EGT-n belül a GIS-projektek tekintetében a japán gyártók hiteles potenciális versenytársak voltak.

69 Másrészt a kifogásközlésre adott válaszának 59. pontjában a felperes megállapította, hogy a Bizottság az értesítési és beszámítási mechanizmusra hivatkozott a közös megállapodás fennállásának bizonyítékaként. Meg kell tehát állapítani, hogy a felperes a kifogásközlés alapján megértette, hogy a Bizottság az állítólagos jogsértés bizonyításával összefüggésben milyen jelentőséget tulajdonít az értesítési és beszámítási mechanizmusnak. Hasonlóképpen, a kifogásközlésre adott válaszának 59–64. pontjában a felperes részletesen kifejtette véleményét az említett mechanizmus bizonyításáról és annak az állítólagos közös megállapodással kapcsolatos relevanciájáról.

70 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a kifogásközlés tartalma lehetővé tette a felperes számára, hogy nyilatkozzon azon tényekkel kapcsolatosan, amelyekre a Bizottság a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban előadott kifogását alapította.

71 Következésképpen a tizenötödik jogalapot el kell utasítani.

Az arra alapított első, harmadik és negyedik jogalapról, hogy a Bizottság nem bizonyította a felperesnek az állítólagos kartellben való részvételét, hogy tévesen hagyta figyelmen kívül azokat a tényezőket, amelyek a felperes európai piactól való távolmaradásának és az arra való belépése lehetetlenségének magyarázatául szolgálnak, valamint hogy a bizonyítási teher megfordításával megsértette a bizonyítással kapcsolatos szabályokat és ezzel az ártatlanság vélelmét

72 Az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság kötelezettsége bizonyítani az általa megállapított jogsértést, és olyan bizonyítékokat előterjeszteni, amelyek jogilag megkövetelt módon alátámasztják a jogsértést megvalósító körülmények fennállását (lásd a Törvényszék T-44/02. OP., T-54/02. OP., T-56/02. OP., T-60/02. OP. és T-61/02. OP. sz., Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3567. o.] 59. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

73 Ebben az összefüggésben a bíróságban felmerülő bármely kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje. A bíróság tehát nem állapíthatja meg, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította a kérdéses jogsértés fennállását, amennyiben – különösen egy bírságot kiszabó határozat megsemmisítése iránti kereset elbírálása keretében – még bármely kételye áll fenn e kérdéssel kapcsolatosan (a fenti 72. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 60. pontja).

74 Ez utóbbi esetben ugyanis tekintettel kell lenni az ártatlanság vélelmének elvére, amely különösen az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény 6. cikkének (2) bekezdéséből következik, és amely a közösségi jog általános elvei közé tartozó alapvető jogok részét képezi. Tekintettel a kérdéses jogsértések jellegére, valamint a hozzájuk kapcsolódó

szankciók természetére és súlyára, az ártatlanság vélelmének elve irányadó többek között a vállalkozásokra alkalmazandó versenyszabályok megsértésével kapcsolatos olyan eljárásokra, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethetnek (lásd ebben az értelemben a fenti 72. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 61. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

75 Így a Bizottságnak pontos és egybehangzó bizonyítékokra kell hivatkoznia annak bizonyítására, hogy a jogsértés megtörtént. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy nem szükséges a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak a jogsértés összes elemét tekintve eleget tennie e feltételeknek. Elegendő, ha az intézmény által hivatkozott bizonyítékok csoportja összességében értékelve megfelel e követelménynek (lásd a fenti 72. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 62. és 63. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

76 Ezenkívül a versenyellenes megállapodások tilalmának közismert jellegére figyelemmel a Bizottságtól nem várható el, hogy olyan okirati bizonyítékokat nyújtson, amelyek kifejezetten bizonyítják az érintett szereplők kapcsolatfelvételét. A Bizottság rendelkezésére álló töredékes és szórványos elemek mindenesetre kiegészíthetők a releváns körülmények rekonstruálására alkalmas következtetésekkel. A versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezésére tehát bizonyos egybeesésekből és ténykörülményekből lehet következtetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (lásd a fenti 72. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 64. és 65. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

77 A felperes e tekintetben előadja, hogy már nem indokolt az olyan enyhébb szabályokat alkalmazni a bizonyítékok kapcsán, amelyeket azok a nehézségek tesznek szükségessé, amelyekkel a Bizottság szembesül, amikor megpróbál egy jogsértést bizonyítani. Álláspontja szerint először is a kartellügyekben kiszabott bírságok az elmúlt években folyamatosan nőttek, ami hatással kell, hogy legyen a Bizottság határozatai felülvizsgálatának intenzitására is. Másodszor, tekintettel az engedékenységi közlemény létére

és a felek ennek keretében történő együttműködésére, már nincs helye annak, hogy a Bizottság mozgásteret kapjon a bizonyítékok értékelése tekintetében. Harmadszor, a jelen ügyben a Bizottság az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésének megállapítása érdekében olyan dokumentumra hivatkozik, amely egy, az Európai Unión kívüli kartellnek, tudniillik a GQ-megállapodásnak a fennállását bizonyítja.

78 Ugyanakkor a felperes ezen érvei nem fogadhatók el. Ugyanis, először is a bírságok összegének emelkedése ugyan valóban jelenthet súlyosabb következményeket azon felek tekintetében, amelyekkel szemben ezeket a bírságokat kiszabják. Ugyanakkor, ha a Bizottság ez irányú kezdeményezése általánosan ismert, ennek következményeképpen, ha a vállalkozások felelősek egy jogsértésért, még jobban ügyelnek arra, hogy a lehető legkevesebb feltárható bizonyíték keletkezzen, amely megnehezíti a Bizottság feladatát. Másodszor, ahhoz, hogy azokra a Bizottság érvényesen hivatkozhasson a jogsértés bizonyítékaiként, az érintett vállalkozásoktól az engedékenységi program keretében beszerzett bizonyítékoknak mindenképpen meg kell felelniük az alkalmazandó, az ítélkezési gyakorlatban kialakított szempontoknak. Így az engedékenységi program léte önmagában nem egyszerűsíti szükségképpen a Bizottság szerepét. Harmadszor, az a tény, hogy a GQ-megállapodás nem érintette az Európai Unió területét, releváns tény e bizonyíték bizonyító ereje értékelésével összefüggésben. Ellenben az jellegénél fogva nem befolyásolja a Bizottság által előadott többi bizonyíték értékelését.

79 Egyébiránt, amennyiben a Bizottság kizárólag az érintett vállalkozások piaci magatartására támaszkodik a jogsértés fennállásának megállapításakor, elegendő, ha ez utóbbiak bizonyítják olyan körülmények fennállását, amelyek más megvilágításba helyezik a Bizottság által a közösségi versenyszabályok megsértésének megállapítása érdekében leírt tényeket, és a bizottsági érvelést helyettesítő hihető magyarázatát adják azoknak (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és

T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 186. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

80 A felperes állításával ellentétben e szabály nem alkalmazható minden olyan esetben, ahol a jogsértés kizárólag nem okirati bizonyítékok alapján nyert megállapítást.

81 Az EK 81. cikk megsértésének megállapítása érdekében felhozható bizonyítékokat illetően ugyanis a közösségi jogban érvényesülő elv a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve (a Törvényszék T-50/00. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2395. o.] 72. pontja). A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján az EGT-Megállapodás 53. cikkére is alkalmazható.

82 Következésképpen az okirati bizonyítékok hiánya relevánsnak bizonyulhat a Bizottság által hivatkozott ténykörülmények összességének átfogó értékelésekor, önmagában azonban nem eredményezi azt, hogy az érintett vállalkozás megkérdőjelezhetné a Bizottság állításait a tények eltérő magyarázatával. Ez csupán abban az esetben lehetséges, ha a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok alapján nem állapítható meg egyértelműen a jogsértés fennállása további értelmezés szükségessége nélkül (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-36/05. sz., Coats Holdings és Coats kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 74. pontját).

83 Ezenkívül a közösségi jog egyetlen rendelkezése vagy általános elve sem tiltja, hogy a Bizottság valamely vállalkozással szemben más, a kartellben való részvétellel vádolt vállalkozások nyilatkozataira támaszkodjon. Ha ez nem így lenne, az EK 81. cikkel ellentétes magatartás bizonyításának Bizottságra nehezedő terhe tarthatatlan lenne,

és összeegyeztethetetlen az e rendelkezések megfelelő alkalmazásának felügyeletére vonatkozó feladatával (a fenti 79. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 192. pontja). A hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján az EGT-Megállapodás 53. cikkére is alkalmazható.

84 Ugyanakkor valamely, kartellben való részvétellel vádolt vállalkozás vallomása, amelynek pontosságát több más érintett vállalkozás vitatja, nem tekinthető az utóbbiak által elkövetett jogsértés megfelelő bizonyítékának, ha más bizonyíték azt nem támasztja alá, jóllehet a megerősítés elvárt mértéke a szóban forgó nyilatkozatok megbízhatósága okán alacsonyabb lehet (a fenti 79. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 219. és 220. pontja).

85 A különböző bizonyítékok bizonyító erejét illetően az egyetlen fontos tényező, amelyet meg kell vizsgálni, a benyújtott bizonyítékok hitelessége (a fenti 81. pontban hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 72. pontja).

86 A bizonyítás általános szabályai szerint valamely dokumentum hitelessége és ennélfogva bizonyító ereje az eredetétől, készítésének körülményeitől, címzettjétől és tartalmától függ (a Törvényszék T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 1053. és 1838. pontja).

87 Ami a nyilatkozatokat illeti, egyébiránt különösen jelentős bizonyító erőt lehet azoknak tulajdonítani, amelyek először is megbízhatók, másodszor egy vállalkozás nevében tették őket, harmadszor olyan személytől származnak, akinek szakmai kötelessége e vállalkozás érdekei alapján eljárni, negyedszer a nyilatkozó érdekeit sérti,

ötödször a körülmények közvetlen tanújától származnak, és hatodszor írásban, megfontoltan és jól átgondolva teszik őket (lásd ebben az értelemben a fenti 79. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 205–210. pontját).

88 Továbbá, bár általánosan elfogadott, hogy a jogsértő kartell fő résztvevői által önkéntesen szolgáltatott bizonyítékok bizonyos fenntartással kezelendők – tekintettel annak a felperes által hivatkozott lehetőségére, hogy e résztvevők hajlamosak a lehető legtöbb terhelő bizonyítékot szolgáltatni versenytársaik tevékenységét illetően –, az a tény, hogy valaki a bírság alóli mentesítés vagy a bírság csökkentése érdekében el kívánja érni az engedékenységi közlemény alkalmazását, nem jelent szükségszerűen indítékot arra, hogy a kifogásolt kartell többi tagjának részvételére vonatkozóan elferdített bizonyítékokat terjesszen elő. A Bizottság félrevezetésére irányuló szándék ugyanis megkérdőjelezhetné a kérelmező együttműködésének őszinteségét és teljességét, következésképpen veszélyeztethetné az engedékenységi közlemény kedvezményében teljes mértékben való részesülés lehetőségét (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-120/04. sz., Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben 2006. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4441. o.] 70. pontját).

89 Meg kell továbbá jegyezni e tekintetben, hogy az elferdített bizonyítékok közlésének lehetséges következményei annál is inkább súlyosak, mivel – amint a fenti 84. pontból is kitűnik – a vállalkozás vitatott nyilatkozatát bizonyítékokkal kell alátámasztani. E körülmény ugyanis növeli annak esélyét, hogy a Bizottság és a többi érintett vállalkozás azonosítsa a pontatlan nyilatkozatokat.

90 E szabályoknak a jelen esetre való alkalmazását illetően előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozat megállapításai szerint a közös megállapodás íratlan egyezség volt, amely magában foglalta először is a japán vállalkozások kötelezettségvállalását, miszerint nem lépnek be a GIS-projektek EGT-n belüli piacára, másodszor az európai vállalkozások kötelezettségvállalását, miszerint nem lépnek be a GIS-projektek japán piacára, harmadszor az európai vállalkozások

kötelezettségvállalását, miszerint értesítik a japán vállalkozásokat az anyaországokon kívüli európai országok GIS-projektjeiről, és e projekteket a GQ-megállapodásban meghatározott közös „európai" kvótába beszámítják. A Bizottság szerint az értesítési és beszámítási mechanizmus célja kompenzáció nyújtása volt – az európai vállalkozások által az EGT piacán lehetséges versenytársként érzékelt – a japán vállalkozások számára.

91 A közös megállapodás fenti 90. pontban felsorolt különböző összetevői közül a japán vállalkozásoknak az EGT-piactól való távolmaradásra vonatkozó állítólagos kötelezettségvállalása a Bizottság által a felperesnek felrótt kifogás alapja. Következésképpen e kötelezettségvállalás létét kell jogilag megkövetelt módon bizonyítani. Ugyanakkor a közös megállapodás többi összetevője, amennyiben bizonyítást nyer, relevánsnak bizonyulhat mint közvetett bizonyíték, amelyből a japán vállalkozások ennek megfelelő kötelezettségvállalása fennállásának létére lehet következtetni.

92 A felperes az első jogalap keretében vitatja a közös megállapodás fennállását és abban való részvételét. Vitatja a Bizottság által a megtámadott határozatban felhozott különböző elemek bizonyító erejét, és más elemekre hivatkozik, amelyek szerinte azt sugallják, hogy az említett megállapodás nem létezett. A felperes ebből arra következtet, hogy a Bizottság a megtámadott határozat elfogadásával túllépte hatáskörét. A harmadik jogalap keretében hozzáteszi, hogy e körülmények között a Bizottság köteles volt elfogadni a japán gyártóknak a GIS-projektek EGT-n belüli piacáról való távolmaradására vonatkozó, az e piacra való belépés jogi, technikai és kereskedelmi akadályaival kapcsolatos alternatív magyarázatot. A negyedik jogalapban a felperes előadja, hogy azzal, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megfelelő módon a közös megállapodás fennállását, megfordította a bizonyítási terhet, és megsértette az ártatlanság vélelmének elvét.

93 A Bizottság előadja, hogy a közös megállapodás fennállását és különösen a japán vállalkozásoknak az EGT piacától való távolmaradásra vonatkozó kötelezettségvállalását jogilag megkövetelt módon bizonyítja számos bizonyíték, köztük okirati bizonyítékok, vállalkozások nyilatkozatai, tanúvallomások, valamint a kartell tényleges működésével kapcsolatos bizonyítékok. A Bizottság ezért úgy véli egyrészt, hogy a felperes által előadott alternatív magyarázat nem releváns, másrészt, hogy eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek, ebből következően pedig tiszteletben tartotta az ártatlanság vélelmének elvét.

94 Meg kell tehát vizsgálni a szóban forgó különböző elemek megbízhatóságát és tartalmát annak ellenőrzése végett, hogy a Bizottság által hivatkozott bizonyítékok együttesen szilárd meggyőződést alapoznak-e meg a közös megállapodás fennállását illetően, amely meggyőződést nem vonhatják kétségbe a felperes által előterjesztett elemek.

95 A felperes azon alapuló kifogása, hogy a Bizottság túllépte hatáskörét, valamint a harmadik és negyedik jogalap azon az előfeltételezésen alapul, amely szerint a Bizottság nem bizonyította a közös megállapodás fennállását és a felperes abban való részvételét. Következésképpen, ha a felperesnek a jogsértés fennállásának bizonyításával és a felperes ebben való részvételével kapcsolatos érveit el kell utasítani, ez szükségszerűen azt jelenti, először, hogy a Bizottságnak van hatásköre a megállapított jogsértés szankcionálására, továbbá hogy a felperes által előadott alternatív magyarázat a fenti 79–82. pontban leírtakra tekintettel nem releváns, végül, hogy a Bizottság eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek, tehát tiszteletben tartotta az ártatlanság vélelmének elvét. Amennyiben viszont az nyer megállapítást, hogy a felperesnek az állítólagos jogsértésben való részvételét a megtámadott határozatban nem bizonyították, akkor e megállapítás önmagában igazolja a határozat megsemmisítését a felperest érintő részében.

Az ABB által benyújtott bizonyítékokról

– A felek érvei

96 A felperes állítja, hogy M.-nek az ABB nevében tett tanúvallomása nem megbízható, és annak alapján nem lehet a közös megállapodás fennállására következtetni.

97 Először, a feltételes mentesség kedvezményezettjeként az ABB arra volt ösztönözve, hogy terhelő bizonyítékokat szolgáltasson. Ezenkívül M.-nek tudomása volt arról a tényről, hogy az ABB-nek az áll érdekében, hogy ne vitassa a közös megállapodás elméletét. Ellenben azzal is tisztában volt, hogy nem fenyegeti polgári eljárás a nyilatkozatai miatt, és biztos volt abban, hogy tanúvallomása nem képezi majd kontradiktórius meghallgatás tárgyát. Hasonlóképpen az is egyértelmű volt, hogy M. nyilatkozatai nem fognak további káros következménnyel járni az ABB-re nézve, mivel ennek a vállalkozásnak a felelősségét más bizonyítékok alapján már megállapították.

98 Az ABB arra irányuló szándéka, hogy terhelő bizonyítékokat nyújtson be, M. meghallgatása során az ABB képviselőjének beavatkozásaiban is megmutatkozott, aki azért lépett közbe, hogy kijavítsa és pontosítsa Mayr nyilatkozatait, sőt, egy adott pillanatban maga válaszolt a Bizottság által feltett kérdésekre.

99 Másodszor, M. tanúvallomását több mint 18 hónappal az ABB mentesség iránti kérelmét követően nyújtották be.

100 Harmadszor, M. tanúvallomása sokkal inkább az ABB egy korábbi alkalmazottjának egyszerű tanúvallomása, mint az utóbbi javára tett nyilatkozat. A felperes szerint az érintett meghallgatás időpontjában e tanú már nyugdíjas volt, és nem volt köteles az ABB érdekében cselekedni.

101 Negyedszer, M. szóban tett tanúvallomása nem alapos átgondolás eredménye volt. Hasonlóképpen, mivel M. a közigazgatási eljárás során több nyilatkozatot is tett, a benyújtott bizonyítékokat úgy kell tekinteni, mint egymást követő, folyamatosan megváltoztatott nyilatkozatokat, nem pedig úgy, mint egyetlen átgondoltan tett felülvizsgált tanúvallomást. Egyebekben az a tény, hogy az említett tanú korábbi tanúvallomásait nem közölték a felperessel, arra enged következtetni, hogy azok nem tartalmaztak bizonyítékot a közös megállapodásra, ami csökkenti e tanú későbbi nyilatkozatainak megbízhatóságát.

102 Ötödször, még ha M. közvetlen tanúja is lett volna az állítólagos kartell bizonyos vonatkozásainak, akkor sem vett részt egyetlen, a közös megállapodással kapcsolatos megbeszélésen sem, és különösen nem volt jelen annak megkötésekor, ami azt jelenti, hogy e kérdésben nem volt közvetlen tanú.

103 Hatodszor, M. tanúvallomása homályos, ami a közös megállapodás létrejöttét, tartalmát és végrehajtását illeti, és nem említ semmilyen találkozót vagy megbeszélést sem. A felperes szerint M. nyilatkozatai az említett megállapodással kapcsolatban sokkal inkább személyes érzelmeit tükrözik, mintsem egy megállapodással kapcsolatos tények teljes és összefüggő leírását.

104 Hetedszer, M. tanúvallomását nem támasztja alá semmilyen, egyidejű írott bizonyíték, annak azonban ellentmond mind a GQ-megállapodás és az EQ-megállapodás, mind pedig más tanúvallomások. Egyébiránt e tanú nyilatkozatai nem esnek egybe az ABB többi nyilatkozatával, és ellentmondásban vannak a kartell más résztvevői által benyújtott bizonyítékokkal.

105 A felperes azt állítja különösen, hogy az ABB 2004. március 11-i bírságmentesség iránti kérelme nem tartalmazta a közös megállapodásnak a megtámadott határozatban foglaltak szerinti leírását, mivel az ABB nyilatkozatai nem utaltak arra, hogy kötelezettséget vállalt arra, hogy nem lép be az európai piacra. Hasonlóképpen, V.-A., az ABB egy másik alkalmazottja azt nyilatkozta, hogy M. tájékoztatta arról, hogy Európa és Észak-Amerika nem tartozik a kartell hatálya alá.

106 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

107 Először, a fenti 88. és 89. pontból kitűnik, hogy a bírságmentességet kérő vállalkozás által előterjesztett bizonyítékokat nem kell automatikusan óvatosan kezelni. Ami konkrétan a tanúvallomásokat illeti, valóban lehetséges, hogy az ilyen vállalkozás alkalmazottai, akik e vállalkozás érdekében kötelesek eljárni, a lehető legtöbb terhelő bizonyítékot kívánják előterjeszteni, hiszen az eljárás folyamán tanúsított együttműködésük kedvezően befolyásolhatja szakmai jövőjüket. Ugyanakkor, ha ez a helyzet áll is fenn, a szóban forgó alkalmazottak tisztában vannak a pontatlan bizonyítékok előterjesztése lehetséges negatív következményeivel is, amelyeket a megerősítés követelménye még inkább érezhetővé tesz.

108 Emellett nem lehet úgy tekinteni, hogy az ABB által előterjesztett bizonyítékok nem lettek volna alkalmasak arra, hogy káros következményekkel járjanak számára. Mivel ugyanis az említett bizonyítékokat a kifogásközlés megküldése előtt nyújtották be, sem az ABB, sem alkalmazottai, illetve korábbi alkalmazottja nem ismerhették azon kifogások terjedelmét és pontos tartalmát, amelyeket a Bizottság az ABB-vel szemben kívánt emelni.

109 Ami M.-et illeti, a felperes megalapozottan adja elő, hogy egy korábbi alkalmazott főszabály szerint már nem köteles a korábbi munkáltatója érdekében eljárni a közigazgatási eljárásban való önkéntes együttműködést illetően. Ugyanakkor e körülmény azt is jelenti, hogy főszabály szerint nem áll érdekében pontatlan bizonyítékokat előterjeszteni ezen összefüggésben, függetlenül attól a kérdéstől, hogy ennek lehetnek-e számára polgári eljárási következményei, és hogy tudta-e, hogy a nyilatkozatai nem képezik majd kontradiktórius meghallgatás tárgyát.

110 Igaz az is, hogy az ABB külső tanácsadója beavatkozott M. meghallgatásának egy adott pillanatában, azt sugallva az utóbbinak, hogy a japán gyártók számára kifizetődő lehetett az európai piacra való belépés, nem tűnt azonban úgy, hogy M.-et sikerült volna meggyőzni. Következésképpen meg kell állapítani, hogy M.-nek kétségei merültek fel az e belépéshez fűződő kereskedelmi érdeket illetően, és figyelembe kell venni e körülményt a tanúvallomása tartalmának értékesekor. A felperes azonban nem fejti ki, hogy az ABB külső tanácsadójának e beavatkozása más tekintetben mennyiben érinti M. tanúvallomásának hitelességét.

111 Másodszor, az a tény, miszerint eltelt bizonyos idő az ABB bírságmentességi kérelmének benyújtása és M. meghallgatása között, önmagában nem kérdőjelezi meg az utóbbi tanúvallomásának bizonyító erejét. Indokolt ugyanis, hogy a Bizottság kiegészítő bizonyítékokat szerezzen be a vizsgálata során annak érdekében, hogy a jogsértés fennállásának értékeléséhez – többek között az érintett vállalkozások észrevételeinek fényében – releváns valamennyi elem rendelkezésére álljon. Ellenben a tanúvallomás megtétele és az annak alapjául szolgáló tények között eltelt idő jelentős lehet a hitelességének értékesekor, mivel a tanúk főszabály szerint részletesebb és megbízhatóbb tanúvallomást tudnak tenni a közelmúltban bekövetkezett eseményekről. Márpedig a jelen ügyben a három év és három hónapos időtartam, amely eltelt M. kartellben való részvételének végétől a tanúvallomása megtételéig, nem elég hosszú idő ahhoz, hogy hitelességét befolyásolja.

112 Harmadszor, nincs arra utaló jel, hogy M. az ABB hivatalos képviselőjeként nyilatkozott volna. Először is ezt a szerepet ugyanis úgy tűnik, hogy lényegében az ABB hivatalos képviselője töltötte be. Továbbá, amint az a fenti 109. pontban megállapítást nyert, M. a tanúvallomásának megtételekor már eleve nem volt köteles a korábbi munkáltatója érdekében eljárni, és semmi sem enged arra következtetni, hogy akár M. az ABB más alkalmazottjaival való megbeszélésekkel és az ABB birtokában lévő iratok tanulmányozásával módszeresen készült volna a meghallgatásra. Végül a Bizottság által a meghallgatások során feltett kérdések nem az ABB érintett kérdésekkel kapcsolatos hivatalos álláspontjára vonatkoztak, hanem inkább M. személyes ismereteire.

113 Negyedszer a felperes helyesen állítja, hogy M. tanúvallomása nem különösebben alapos átgondolás eredményének tűnik, és azt nem is vizsgálták felül mérlegelést és további vizsgálatokat követően. A tanúvallomást ugyanis szóban tették, és nincs nyoma annak, hogy a Bizottság ezt megelőzően írásbeli kérdéseket intézett volna M.-hez, sem annak, hogy a közös megállapodással és az EGT piacára való belépés korlátaival kapcsolatos nyilatkozatokat utóbbi utólag ellenőrizte és felülvizsgálta volna.

114 Ellenben az a tény, hogy M. egymást követően több nyilatkozatot tett, amelyből a Bizottság nem mindegyiket terjesztette elő, nem kérdőjelezi meg tanúvallomásának hitelességét. Megszokott ugyanis egyrészt, hogy egy tanú egymást követően több alkalommal nyilatkozik egy téma különböző vetületeiről és részleteiről, másrészt, hogy nyilatkozatainak egy része nem releváns a Bizottság vizsgálatának tárgya tekintetében, vagy olyan tényekre vonatkozik, amelyeket más bizonyítékok meggyőzőbben támasztanak alá.

115 Ötödször, el kell utasítani a felperes azon állítását, amely szerint M. nem volt közvetlen tanú. M. ugyanis az ABB egyik képviselője volt a kartellben 1988 és 2002 között,

tehát működésének szinte teljes idején, míg maga az ABB a kartell egyik fő résztvevője volt. M. tehát közvetlen és kiváltságos tanúja volt az általa előadott tényeknek.

116 E tekintetben el kell ismerni, hogy tanúvallomásában M. megerősítette, hogy nem volt jelen a közös megállapodás megkötésénél. Hasonlóképpen az arra vonatkozó kérdésre, hogy a közös megállapodás kérdése felmerült-e azon találkozók során, amelyeken jelen volt, M. azt válaszolta, hogy nem volt szükséges megemlíteni, mivel a közös megállapodás magától működött. E körülmények azonban nem kérdőjelezik meg M. tanúvallomásának bizonyító erejét. Egyrészt ugyanis a tanú akkor is szolgáltathatja egy tartós jelenség egyértelmű bizonyítékát, ha nem volt jelen annak kezdetekor. Másfelől jóllehet M. úgy nyilatkozott, hogy a közös megállapodás kérdését nem vitatták meg kifejezetten azon találkozók során, amelyeken részt vett, tanúvallomásából kitűnik, hogy szerinte ez azért volt így, mert az említett megállapodás tartalmát a kartell résztvevői megértették, elfogadták és végrehajtották, anélkül hogy kifejezett megbeszélésre szükség lett volna.

117 Hatodszor, ami M. tanúvallomásának tartalmát illeti, M. úgy nyilatkozott, hogy a japán és az európai gyártók között – a GQ-megállapodást megelőzően – a hazai piacok kölcsönös védelmével kapcsolatos megállapodás létezett, és ezen megállapodás szükséges feltétele volt a más régiókra vonatkozó megállapodások megkötésének és szabályainak tiszteletben tartása azzal járt, hogy a japán gyártók nem lépnek be az európai gyártók hazai piacára, jóllehet képesek voltak rá technikailag. M. kifejtette továbbá ebben az összefüggésben az értesítési és beszámítási mechanizmust, valamint azt, hogy az anyaországokban a GIS-projektek nem képezték a két gyártói csoport közötti megbeszélések tárgyát, és nem kerültek beszámításra a GQ-megállapodás által meghatározott kvótákba.

118 Ekképpen M. nyilatkozatai megerősítik a közös megállapodás Bizottság által hivatkozott fennállását, és nem minősíthetők személyes érzelmeket kifejező homályos bizonyítéknak, mivel pontosításokkal szolgálnak az említett megállapodás időtartamát,

tartalmát és résztvevőit illetően. Az e megállapodás végrehajtására vonatkozó részletek hiánya aligha meglepő, hiszen a felek fő kötelezettségvállalása abban állt, hogy bizonyos piacokon nem tevékenykednek. Végül M. leírta a közös megállapodás azon részét, amelyhez végrehajtási intézkedések szükségeltettek, azaz az értesítési és beszámítási mechanizmust.

119 Hetedszer, azzal a kérdéssel, hogy M. tanúvallomása a fenti 84. pontban leírt ítélkezési gyakorlatnak megfelelően alátámasztott-e, és hogy azt kétségbe vonják-e a más vállalkozásoktól származó bizonyítékok vagy a GQ-megállapodás és az EQ-megállapodás, a lenti 129–195. pont foglalkozik.

120 Ami az M. tanúvallomása és az ABB által benyújtott más bizonyítékok közötti összhang állítólagos hiányát illeti, az ABB kifejezetten hivatkozott a 2004. március 11-i észrevételeiben egy közös megállapodás fennállására, amelynek értelmében a két japán társaság nem nyújt be ajánlatot az európai projektekre, az európai társaságok pedig nem nyújtanak be ajánlatot a japán projektekre.

121 Ebben az összefüggésben természetes, hogy az ABB két japán társaságra, azaz a Japan AE Power Systems Corporationre és a TM T & D-re hivatkozott, mivel a nyilatkozatai benyújtásakor e közös vállalatok folytatták a Fuji, a Hitachi, a felperes és a Toshiba GIS-sel kapcsolatos tevékenységeit. A Bizottság mindazonáltal értelmezhette úgy e nyilatkozatot, mint ami azt jelzi, hogy az említett vállalkozások maguk is részt vettek a közös megállapodásban. Az eredeti, 2004. március 3-i kérelemben ugyanis az ABB már kifejtette, hogy tudomása szerint a kartell több mint tíz éve állt fenn, ami azt

jelenti, hogy a kartell létrehozása jelentősen megelőzte a Japan AE Power Systems Corp. és a TM T & D létrehozását.

122 Az ABB alkalmazottainak tanúvallomása tekintetében Wi. úgy nyilatkozott, hogy a japán vállalkozások európai piacról való távolmaradása a japán és európai piacok védelmi rendszerének eredménye volt, amit az indokolt, hogy e két gyártói csoport egyike sem kívánta, hogy a másik csoport beavatkozzon a hazai piacán. Hasonlóképpen P. hivatkozott a japán vállalkozásokkal közös megállapodásra, melynek értelmében az utóbbiak nem vettek részt az európai piacon, és az európai vállalkozások nem vettek részt a japán piacon. Wi. és P. tanúvallomásai tehát megerősítik a közös megállapodás fennállását.

123 Ugyanez a megállapítás igaz a V.–A. által tett tanúvallomásra is. Amikor az európai és japán gyártók közötti bármilyen megállapodás fennállásáról kérdezték, utóbbi a japán és az európai gyártók közötti megállapodásra hivatkozott, amelynek értelmében az európai vállalkozások nem „támadták" a japán vállalkozásokat a japán piacon és viszont. Ráadásul V.-A. előadta, hogy részt vett az európai vállalkozásoknak és egy japán vállalkozás képviselőjének kifejezetten e megállapodás tiszteletben tartásával kapcsolatos megbeszélésén, amelyre a japán vállalkozások európai piacra való belépési próbálkozásai adtak okot.

124 Ami az egyes területeknek a világméretű kartell hatálya alóli állítólagos kizárását illeti, V.-A. egyfelől kifejtette, hogy Észak-Amerikát meghatározott okból zárták ki: a kartell felfedezésével járó szankciók veszélye miatt. Másfelől előadta, hogy Nyugat-Európa országainak kizárása azt jelentette, hogy az érintett GIS-projekteket az európai gyártók nem azon találkozók során vitatták meg, melyeken jelen volt, és amelyek a

korábban a GQ-megállapodás és az EQ-megállapodás által szabályozott világméretű kartell találkozói voltak, hanem egy másik alkalommal. Márpedig e nyilatkozatok teljes mértékben összhangban vannak M. tanúvallomásával.

125 El kell ugyanakkor ismerni, hogy – amint az a fenti 118. pontban említésre került – M. nem volt meggyőződve arról, hogy a GIS-projektek európai piacára való belépés a japán vállalkozások számára kereskedelmi értéket képvisel. Ennek ellenére M. P. által osztott álláspontja nem érinti azon tényt, hogy mind az ABB négy tanúja, mind pedig maga az ABB szerint is a japán vállalkozások vállalták, hogy nem lépnek be az EGT piacára, jóllehet erre képesek voltak technikailag.

126 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az ABB által benyújtott bizonyítékok jellegüknél fogva bizonyítják egy közös megállapodás fennállását. Ehhez hasonlóan ezek a bizonyítékok koherensek a közös megállapodás fennállását és alapvető tartalmát illetően.

127 Emellett az ABB nyilatkozatai egy vállalkozás nevében kerültek előterjesztésre, és tartalmukból kitűnik, hogy belső kutatásokon, valamint az e vállalkozás alkalmazottaival való megbeszéléseken alapulnak. Ennélfogva el kell ismerni, hogy bizonyos fokú bizonyító erővel bírnak.

128 A négy érintett tanú által tett nyilatkozatok pedig hitelesek, mivel a bennük hivatkozott körülmények közvetlen tanúitól származnak, és a jelen ügy körülményeiből nem tűnik ki, hogy az említett tanúknak okuk lett volna elferdített bizonyítékokat előterjeszteni. Így el kell ismerni, hogy jelentős bizonyító erővel bírnak.

Az ABB által benyújtott bizonyítékok alátámasztásáról

– A felek érvei

129 A felperes vitatja, hogy az ABB által benyújtott bizonyítékokat a jelen ügyben megfelelően alátámasztották.

130 Először, a Fuji által a kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatok nem közvetlenül ellentétesek az érdekeivel, ezért nem alkalmasak arra, hogy a közös megállapodás fennállását alátámasszák. Egyébiránt a Fuji jelezte, hogy távolmaradása a GIS-termékek európai piacáról gazdasági és technikai akadályoknak köszönhető. Hasonlóképpen, a Fuji abból a tényből következően, hogy nem vett részt a GQ-megállapodással kapcsolatos valamennyi találkozón, eltérő álláspontot lehet, mint a többi fél, akik úgy vélik, hogy a közös megállapodás nem létezett.

131 Másodszor, a közös megállapodás fennállását nem bizonyítja, hogy a Hitachi elutasította az Alstom 2002 júliusában tett ajánlatát, hogy kössenek európai, Közép- és Kelet-Európára kiterjedő megállapodást a GIS-projektekkel kapcsolatban. A felperes szerint a Bizottság elmulasztotta figyelembe venni a Hitachi által hivatkozott kereskedelmi akadályokat, amelyek korlátozták a japán gyártók jelenlétét az európai piacon. Ezenkívül, feltéve hogy a közös megállapodás alapvető fontosságú volt a GQ-megállapodás működése szempontjából, az európai piac részekre osztása elutasításának a megállapodás egészének összeomlásához kellett volna vezetnie. Márpedig nem ez történt.

132 Harmadszor, az, hogy az Areva és az Alstom nem vitatta a közös megállapodást, a jelen ügyben nem releváns.

133 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

134 Először, a kifogásközlésre adott válaszában a Fuji úgy nyilatkozott, hogy tudomása volt a közös megállapodásról, amelynek értelmében a japán gyártók nem próbáltak belépni az európai piacra, azonban előadta, hogy a Fuji EGT piacáról való távolmaradásának fő oka az volt, hogy Európában nem számított jelentős és megbízható GIS-szállítónak.

135 Mivel a Fuji – legalábbis közvetve – elismerte, hogy az európai piacról való távolmaradásának oka részben a közös megállapodás volt, olyan tényt ismert el, amelyet a Bizottság a terhére róhatott. Következésképpen, a felperes állításával ellentétben, a Fuji nyilatkozata ellentétben áll saját érdekeivel, mivel ez utóbbi közvetve elismeri, hogy jogsértésben vett részt.

136 Igaz, hogy a Fuji nyilatkozata meglehetősen homályos, mivel e vállalkozás csupán a japán gyártóknak az európai piactól való távolmaradásra vonatkozó kötelezettségvállalására hivatkozik. Azonban ezzel a Fuji megerősítette az ABB által előterjesztett bizonyítékokból következő, a Bizottság által a japán gyártóknak felrótt fő tényezőt. Ekképpen az érintett nyilatkozat nem irreleváns a jelen ügyben.

137 Rá kell mutatni arra is, hogy a Fuji másodlagos szerepet játszott a kartellben, amint lényegében arra a felperes hivatkozik. Különösen, amint az a megtámadott határozat 150. pontjából kitűnik, a Fuji volt az egyetlen japán vállalkozás, amely nem volt tagja a japán gyártói csoport bizottságának, amely többek között a két gyártói csoport közötti együttműködésért volt felelős a GQ-megállapodás keretében. Márpedig úgy kell tekinteni, hogy főszabály szerint egy kartellen belül másodlagos szerepet betöltő vállalkozás ismeri az említett kartellbe tartozó megállapodások lényegi tartalmát, még akkor is, ha e vállalkozás nem ismeri e kartell működésének valamennyi részletét, valamint az azon belül lezajlott valamennyi információcserét.

138 Ezenkívül igaz, hogy nyilatkozatában a Fuji hivatkozott az EGT piacára való belépés technikai és kereskedelmi akadályainak létére. Ezen akadályok azonban nem a Fuji említett piactól való távolmaradásának egyetlen okaként, hanem csupán fő okként kerültek említésre. Végül, amikor a Fuji az érintett különböző akadályokat említette, a csekély világpiaci részesedésére hivatkozott, amely hátrányos helyzetbe hozta a jelentősebb – mind európai, mind japán – versenytársaival szemben. Ennélfogva nem tűnik úgy, hogy az ezzel kapcsolatos érvelése a többi japán gyártó esetében is alkalmazható lenne.

139 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Fuji által a kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozat alátámasztja az ABB által benyújtott bizonyítékokat, bizonyító ereje mindazonáltal korlátozott.

140 A megtámadott határozat (127) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a 2002. július 10-i találkozó során, amikor megvitatták a kartell működési módszereinek azt követő változásait, hogy a Siemens és a Hitachi újrakezdte az e kartellben való részvételét, az Alstom előterjesztett egy javaslatot, melynek értelmében az európai gyártók Európában maradnának, és a japán gyártók Japánban maradnának, és nem próbálnának meg

belépni az európai piacra. Ezenkívül e preambulumbekezdés kifejti továbbá, hogy a következő, 2002. július 15-i találkozó folyamán a Hitachi képviselője jelezte, hogy a Hitachi elutasítja e javaslatot, valamint hogy az európai gyártók azzal válaszoltak, hogy Európa, beleértve Közép- és Kelet-Európát, az ő piacuk, és fenn kívánják tartani a Nyugat-Európában alkalmazott árakat, továbbá bejelentették, hogy a kérdést újra fogják tárgyalni, még ha nem is így történt.

141 Első látásra ezen, a 2002. július 10-i és 15-i találkozók Hitachi által előterjesztett elemekre alapított összefoglalója alapján úgy tűnik, az Alstom egy új megállapodás megkötését javasolta, amit a Hitachi elutasított, és amit a későbbiek során nem vitattak meg, ami azt jelentené, hogy legalábbis 2002 júliusától semmilyen megállapodás nem létezett a japán gyártóknak az EGT piacán folytatott magatartását illetően.

142 Azonban a 2002. július 15-i találkozó összefoglalójából egyfelől kitűnik, hogy a Hitachi nem a piacok felosztásának ötletét magát utasította el, hanem csak az Alstom konkrét javaslatát. Másfelől ezen összefoglaló megállapítja, hogy a Hitachi megjegyezte, hogy az európai gyártók követelései Közép- és Kelet-Európára is kiterjednek, ami arra enged következtetni, hogy az elutasítása e meghatározott részhez kapcsolódott, és nem a nyugat-európai helyzethez.

143 Azt is meg kell jegyezni, hogy az érintett javaslat Alstom általi előterjesztése megkérdőjelezi a felperes és a Hitachi érvelését az EGT piacán fennálló versenyhelyzet tekintetében. Ugyanis, feltéve, amint azt a felperes és a Hitachi állítja, hogy az EGT piacán a japán gyártókat nem tekintették hiteles versenytársaknak az áthághatatlan belépési akadályok fennállása miatt, az ugyanezen piacra vonatkozó megállapodás ténylegesen

értelmetlen lett volna. Ebben az esetben az európai gyártóknak, mivel az Európában kiváltságos helyzetüknek köszönhetően tudatában voltak e körülménynek, nem lett volna semmilyen okuk ilyen megállapodást javasolni. Márpedig a Hitachi által előterjesztett összefoglalóból kitűnik, hogy az Alstom javaslata mind az EGT piacára, mind pedig Közép- és Kelet-Európa piacára is vonatkozott.

144 E körülmények között azt az értelmezést kell követni, amely szerint a 2002. július 10-i találkozón az Alstom a közös megállapodás közép- és kelet-európai országokra való kiterjesztését javasolta, a Bizottság állításának megfelelően.

145 Ez az értelmezés egyrészt azt jelenti, hogy az Alstom javaslata bizonyíték arra, hogy annak megtétele időpontjában fennállt a közös megállapodás. Másrészt, az említett javaslatnak a Hitachi általi elutasítása nem egyenlő a közös megállapodásnak mint olyannak az elutasításával, hanem csak annak kiterjesztése elutasítását jelenti. Következésképpen téves előfeltevésen alapul a felperes azon állítása, amely szerint a GQ-megállapodásnak a 2002. július 15-i találkozót követően „össze [kellett volna] omlania".

146 A fentiek összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy az Alstom által a 2002. július 10-i találkozón tett javaslat alátámasztja az ABB által benyújtott bizonyítékokat.

147 Harmadszor, amint az a fenti 50. pontban megállapításra került, az Alstom és az Areva állítólagosan semleges álláspontját nem lehet a közös megállapodás fennállása bizonyítékaként értelmezni. Következésképpen ez a körülmény nem támaszthatja alá az ABB által benyújtott bizonyítékokat.

Az értesítési és beszámítási mechanizmusról

– A felek érvei

148 A felperes előadja, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmus fennállása valószínűtlen, és azt nem bizonyították.

149 Először, a japán gyártókat nem tekintették az európai piacon versenyszempontú fenyegetésnek, így nem volt szükséges számukra az említett mechanizmus útján kompenzációt biztosítani. A felperes szerint, ha az értesítés célja az lett volna, hogy lehetővé tegye a beszámítást, az európai gyártók nem lettek volna annak végrehajtására ösztönözve.

150 Másodszor, a GQ-megállapodás pontos természetére tekintettel valószínűtlen, hogy maga a megállapodás, vagy az annál később keletkezett dokumentumok nem említik az értesítési és beszámítási mechanizmust.

151 Harmadszor, a Bizottság elmélete kötelező és rendszeres értesítést feltételez, mivel kizárólag egy, legalább az érintett GIS-projektek jelentős hányadát lefedő mechanizmus tehette lehetővé a japán gyártók számára a beszámítási eljárás követését és ellenőrzését. Márpedig a jelen ügyben a Bizottság nem bizonyította jogilag megfelelő módon sem az értesítési és beszámítási mechanizmus fennállását, sem pedig annak rendszeres jellegét.

152 E tekintetben tanúvallomásaiban M. és P. előadta, hogy az európai GIS-projektek listáját és azok elosztását nem vitatták meg a japán gyártókkal. Ráadásul a szóban forgó listák alapján nem állapítható meg a rendszeres értesítés fennállása sem.

153 A Hitachi által az engedékenység iránti kérelmében, valamint a kifogásközlésre adott válaszában tett nyilatkozatok csak a tényeknek e vállalkozás általi értelmezését tartalmazzák. Ezek a nyilatkozatok mindenesetre nem vonatkoznak a Hitachi kartellben való részvételének 1999-ben történt megszakítását követő időszakra. Ezenkívül a Hitachi a kifogásközlésre egy kiegészítő választ is benyújtott, amely csökkenteni igyekszik az eredeti válaszban tett nyilatkozatok értékét. Hasonlóképpen, tekintettel a Hitachi engedékenység iránti kérelmének részletességére, a szóban forgó nyilatkozatok, amelyeket később tettek, egyáltalán nem tekinthetők hitelesnek.

154 Egyébiránt a Bizottság maga ismeri el a megtámadott határozat (148) és (162) preambulumbekezdésében, hogy az értesítés nem lehetett rendszeres. A Fuji a kifogásközlésre adott válaszában megerősítette ezt a nézetet, és a Hitachi azt az értesítéssel és beszámítással kapcsolatos nyilatkozataiban nem vitatta. Ami az EQ-megállapodás tartalmát illeti, a felperes előadja egyrészt, hogy nem volt tudomása e dokumentum létezéséről, az tehát az ő tekintetében nem releváns. Másrészt, az említett megállapodás második melléklete értelmében a japán gyártók értesítése az európai GIS-projektekről nem volt kötelező, csupán önkéntes.

155 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

156 Először meg kell állapítani, hogy a Bizottságnak az értesítési és beszámítási mechanizmusra vonatkozó állításai nem kizárólag azon az állásponton alapulnak, amely szerint a japán gyártókat hiteles versenytársnak tekintették az EGT piacán. A Bizottság ugyanis úgy véli, hogy pozitív bizonyítékokat szerzett az említett mechanizmus fennállására vonatkozóan. E körülmények között meg kell vizsgálni a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok bizonyító erejét annak megállapítása érdekében, hogy azok jogilag megkövetelt módon bizonyítják-e az értesítési és beszámítási mechanizmus létezését.

157 Ebben az összefüggésben semmi nem támasztja alá a felperes azon érvét, amely szerint, ha az értesítés célja a kompenzáció lehetővé tétele lett volna, az európai gyártók nem lettek volna annak végrehajtására ösztönözve. Ez egyedül az értesítési és beszámítási mechanizmus elkülönült tényezőként történt értékelésén nyugszik. Márpedig ez a megközelítés ugyanakkor eltér a Bizottságnak a fenti 90. pontban összefoglalt álláspontjától, amely szerint az említett mechanizmus a közös megállapodás tágabb keretébe illeszkedett.

158 Másodszor, noha az értesítési és beszámítási mechanizmus szükségessé tett bizonyos végrehajtási intézkedéseket, ezek nem voltak különösen összetettek, mivel lényegében abból álltak, hogy az európai csoport bizonyos adatokat közölt a japán csoporttal, amely közlés egyébként párhuzamos volt a GQ-megállapodás keretében megvalósított, az EGT-n kívüli GIS-projektekre vonatkozó közléssel. Következésképpen nem tűnik úgy, hogy ezeket az intézkedéseket vagy magát az értesítési és beszámítási mechanizmust írásos dokumentumban kellett volna lefektetni, figyelembe véve a kartellben részt vevő feleknek a megtámadott határozat (170)–(176) preambulumbekezdésében kifejtett szervezési és technikai óvintézkedésekkel is bizonyított, a kartell felfedezése kockázatának csökkentésére irányuló szándékát.

159 Harmadszor, M. a tanúvallomásában kifejezetten megerősítette az értesítési és beszámítási mechanizmus létezését. Előadta továbbá, hogy e mechanizmus nem vonatkozott a GIS-projektekre az anyaországokban, azaz Japánban és bizonyos európai országokban.

160 Az EGT-n belüli GIS-projektek értékének a GQ-megállapodás által meghatározott világszintű kvótába való beszámítására irányuló mechanizmus létét megerősítették az ABB nyilatkozatai is.

161 Ellenben, ahogy azt a felperes kifejti, a projektek ABB által benyújtott listáiból nem tűnik ki, hogy az EGT-n belüli GIS-projektekről rendszeresen értesítették volna a japán gyártókat. Ennélfogva ezek a listák nem bizonyítják az értesítési és beszámítási mechanizmust.

162 A Hitachitól származó bizonyítékokat illetően meg kell jegyezni, hogy azon nyilatkozat, miszerint a Siemens rendszeresen körbeküldött a kartell különböző tagjai között elosztott GIS-projektek egy részét felvázoló táblázatokat, a közvetlen előtte szereplő mondatokkal összefüggésben értelmezve, az EGT-n kívüli GIS-projektekre utal. Következésképpen e nyilatkozat szintén nem releváns a Bizottság által hivatkozott, az EGT-n belüli GIS-projektekre vonatkozó értesítési és beszámítási mechanizmus bizonyítását illetően.

163 Ellenben a Hitachi a kifogásközlésre adott válaszában előadta, hogy mielőtt beszüntette a kartellben való részvételét 1999-ben, az európai gyártók tájékoztatták a japán gyártókat azon GIS-projektek részleteiről, amelyeket Európában terveztek benyújtani, annak érdekében, hogy e projekteket figyelembe lehessen venni a két gyártói csoport EGT-n kívüli GIS-projektekre vonatkozó kvótájának a GQ-megállapodás értelmében való meghatározásakor.

164 E nyilatkozat kifejezetten megerősíti a Bizottság által hivatkozott értesítési és beszámítási mechanizmus 1999-ig tartó fennállását. Ráadásul a bizonyító ereje két okból is magas. Egyfelől az említett nyilatkozat ellentétes a Hitachi érdekeivel, mivel magában foglalja az EGT-n belüli összejátszásra irányuló tevékenységek és a japán gyártók közötti kapcsolat fennállását, és ekképpen terhelő bizonyítékot képez. Másfelől a kifogásközlésre adott válasz érintett részének olvasatából kitűnik, hogy a Hitachi nem volt tudatában az e nyilatkozatból levonható következtetéseknek.

165 Egyebekben, ahogy az a fenti 54. pontban kiemelésre került, a Hitachi a kifogásközlésre adott kiegészítő válaszában nem vizsgálta felül az értesítési és beszámítási mechanizmusra vonatkozó nyilatkozatainak ténybeli tartalmát.

166 Ezenkívül az a tény, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmust a Hitachinak a kifogásközlésre adott választ megelőző engedékenység iránti kérelme nem említette, nem csökkenti e vállalkozás említett mechanizmussal kapcsolatos nyilatkozatainak bizonyító erejét. Megszokott ugyanis, hogy egy vállalkozás az eljárás során az ügy bizonyos körülményeit illetően pontosítja álláspontját, különösen a kifogásközlés megküldését követően, amely formálisan megállapítja a Bizottság által felhozott kifogásokat és bizonyítékokat.

167 A Fuji úgy nyilatkozott a kifogásközlésre adott válaszában, hogy a GIS-projekteknek a GQ-megállapodás alkalmazási köréből kizárt európai országokban történt elosztásával kapcsolatos információkat nem közölték rendszeresen a japán gyártókkal, és következésképpen a Fuji nem tudott az EQ-megállapodás működéséről.

168 Mindazonáltal meg kell jegyezni egyrészt, hogy a Fuji állásfoglalásai nem ellentétesek az érdekeivel, mivel azok célja az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke bármilyen megsértése fennállásának vitatása. Bizonyító erejük tehát kevésbé jelentős, mint az ABB és a Hitachi által előterjesztett bizonyítékoké. Másrészt rá kell mutatni, hogy a Fujinak a kartellben betöltött másodlagos szerepe, amelyre a fenti 144. pont emlékeztet, magyarázatot adhat arra, hogy a Fuji nem volt részese az európai gyártók csoportjától származó valamennyi információcserének. E körülmény megkérdőjelezi e tekintetben a Fuji nyilatkozatainak az ABB és a Hitachi által szolgáltatott bizonyítékokhoz mért megbízhatóságát is, mivel ez utóbbiak a saját csoportjuk bizottságának tagjai voltak, és ebből kifolyólag tevékenyebben részt vettek az állítólagos kartell részletes működésében.

169 Ami az EQ-megállapodást illeti, annak 2. melléklete „E (E-Members)" című részének 4. pontjával összhangban az európai gyártók „döntenek az európai projektek [japán gyártók csoportjával] való közléséről". A 2. melléklet összefüggéseiből kitűnik, hogy az információk közlésére az érintett GIS-projektek elosztását megelőzően kellett, hogy sor kerüljön.

170 A fent említett rendelkezés nem vonatkozott azonban a már elosztott projektek követésére. Következésképpen, bár tartalma arra utaló ténykörülmény, hogy a japán gyártókat hiteles versenytársnak tekintették bizonyos EGT-n belüli GIS-projektek benyújtását illetően (lásd a fenti 184–191. pontot), az általa meghatározott intézkedések nem képezik a Bizottság által hivatkozott értesítési és beszámítási mechanizmus részét. Ebből következően sem az EQ-megállapodás második melléklete, sem az ennek a mellékletnek a tartalmára történő hivatkozások a megtámadott határozat (148) és (162) preambulumbekezdésében nem relevánsak ugyanezen mechanizmus bizonyítása szempontjából.

171 A fentiek összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmus létezését jogilag megkövetelt módon bizonyították az ABB által előterjesztett bizonyítékok, amelyeket a Hitachinak a kifogásközlésre adott válaszban tett nyilatkozatai is megerősítettek.

172 A felperes állításával ellentétben az előző pontban említett bizonyítékokból nem következik, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmust alkalmanként és mérlegelés alapján alkalmazták volna. Ugyanis, noha az ABB és a Hitachi nyilatkozatai, valamint M. tanúvallomása nem foglalkoznak kifejezetten e kérdéssel, az érintett dokumentumokban használt kifejezésekből világosan kitűnik, hogy az értesítés rendszeresen alkalmazott eljárás volt valamennyi résztvevő és érintett projekt vonatkozásában. Amint a fenti 181. pontban kifejtésre került, a Fuji nyilatkozatai kevésbé megbízhatók e tekintetben, mint az ABB és a Hitachi által szolgáltatott bizonyítékok. Ezenkívül a fenti 170. pontban már megállapítást nyert, hogy az EQ-megállapodás 2. melléklete e tekintetben nem releváns.

173 Az értesítési és beszámítási mechanizmus alkalmazásának időtartamát illetően az ABB nyilatkozatai nem egy adott időtartamra vonatkoznak, és így *a priori* értelmezhetők a jogsértés egészére vonatkozóként. M. nyilatkozatai pedig azon időszakra – vagyis az 1998 és 2002 júniusa közötti időszakra – vonatkoznak, amelynek során részt vett a kartell tevékenységeiben. Amint azonban a fenti 84. pontban kiemelésre került, hogy az ABB által előterjesztett bizonyítékokat más bizonyítékoknak is meg kell erősíteniük, meg kell jegyezni, hogy a Hitachi nyilatkozatai azon időpontot megelőző időszakra vonatkoznak, amikor ez utóbbi megszakította a kartellben való részvételét 1999-ben. Ennélfogva úgy kell tekinteni, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmus léte ez utóbbi időszak tekintetében megállapítást nyert.

174 Az említett mechanizmus relevanciájával kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az jelentős ténykörülményt jelent a tekintetben, hogy a japán gyártókat az európai gyártók hiteles potenciális versenytársnak tekintették az EGT piacán. Feltéve ugyanis, hogy az európai piacra ténylegesen lehetetlen volt belépniük a japán gyártóknak a belépési akadályok léte miatt, az európai gyártóknak nem lett volna okuk bizonyos, az EGT-n belüli GIS-projektek elosztásának eredményéről tájékoztatni őket, és *a fortiori* beszámítani e projekteket a GQ-megállapodás által meghatározott közös „európai” kvótába, mivel e beszámítás megfosztotta őket a GQ-megállapodás által érintett régiók GIS-projektjeinek egy részétől. Ennélfogva az ilyen értesítési és beszámítási

mechanizmus fennállása azt jelenti, hogy a japán vállalkozások be tudtak volna lépni az európai piacra. Ha ezt nem tették meg, az azért történt, mert ilyen irányú kötelezettséget vállaltak, cserébe azért, hogy az EGT-n kívüli GIS-projektekből jelentősebb részt kapjanak. Ekképpen a szóban forgó mechanizmus az EGT-n belüli összejátszásra irányuló tevékenységek és a japán gyártók közötti kapcsolatot, és ekképpen a közös megállapodás fennállásának közvetett bizonyítékát jelenti.

175 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy bizonyítást nyert a japán gyártók csoportjának rendszeres értesítése bizonyos EGT-n belüli GIS-projektekről azok elosztását követően, illetve e projektek beszámítása a GQ-megállapodás által meghatározott közös „európai" kvótába az 1988 és a Hitachi kartellben való részvételének 1999-ben történt megszakítása közötti időszak tekintetében az ABB és a Hitachi nyilatkozatai, illetve M. tanúvallomása alapján. Ezenkívül a szóban forgó mechanizmus a Bizottság által hivatkozott közös megállapodás fennállásának közvetett bizonyítékát jelenti.

A közös megállapodás fennállásának állítólag ellentmondó bizonyítékokról

– A felek érvei

176 Először, a felperes előadja, hogy a tényállás megvalósulásának időszakából származó dokumentumok nem hivatkoznak a közös megállapodásra. Álláspontja szerint, míg a GQ- és az EQ-megállapodás részletes szabályokat tartalmaz a kartell működésével kapcsolatban, azok kizárják Európát alkalmazási körükből. Márpedig nem hihető, hogy az érintett megállapodások teljesen figyelmen kívül hagyják a kartell egyik

meghatározó elemét. Úgy véli, hogy ha a GIS-gyártóknak az lett volna a szándéka, hogy az anyaországok piacainak saját maguk számára történő fenntartása mellett világméretű kartellt hoznak létre, nem zárták volna ki a szóban forgó területeket annak alkalmazási köréből, és nem hagyatkoztak volna egy nem írásbeli megállapodásra, hanem védzáradékot csatoltak volna írásbeli megállapodásukhoz.

177 A felperes szerint ezért a GQ-megállapodás és az EQ-megállapodás nem tekinthető a közös megállapodás fennállása okirati bizonyítékának. Ez annál is inkább igaz, mivel a japán gyártók nem vettek részt az EQ-megállapodásban, és nem volt arról tudomásuk.

178 Egyébiránt az EQ-megállapodás alátámasztja azt a tényt, hogy a japán gyártók nem jelentettek hihető fenyegetést az európai piacon, mivel kimondta, hogy az európai projektek tekintetében csak az európai gyártók nyújtanak be előzetes ajánlatot. Ez azt jelenti, hogy az európai ügyfelek egy japán gyártó által benyújtott előzetes ajánlatot nem tekintettek volna hitelesnek.

179 Másodszor, a felperes hozzáfűzi, hogy alkalmazottainak nem volt tudomásuk a közös megállapodásról, és hogy közülük senki sem vett részt azzal kapcsolatos tevékenységekben.

180 Hasonlóképpen, a Bizottság nem vette figyelembe a felperes, a Hitachi, a Siemens, a Toshiba és a VA TECH által benyújtott bizonyítékokat, többek között tanúvallomásokat sem, amelyek arra utaltak, hogy a közös megállapodás soha nem is létezett.

181 Ebben az összefüggésben a Siemenstől és a VA TECH-től származó bizonyítékok bizonyító ereje annál is nagyobb, mivel ennek a két vállalkozásnak nem fűződött érdeke ahhoz, hogy vitassa a közös megállapodás fennállását, mivel jogsértésben való részvételüket más bizonyítékok már megalapozták.

182 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

183 Először, a felek nem vitatják, hogy a GQ-megállapodás előírja a GIS-projektekkel kapcsolatos világszintű kartell szervezését. Azonban egyfelől, amint a felperes érvel, e megállapodás nem említi a közös megállapodást, és másfelől a 2. mellékletének megfogalmazása szerint az említett megállapodás kizárja a hatálya alól Japánt, az akkori Európai Közösség tizenkét tagországát, valamint öt további nyugat-európai országot.

184 Az EQ-megállapodás pedig a GQ-megállapodás végrehajtási megállapodása, amely többek között az utóbbi megállapodásban meghatározott közös „európai" kvóta felosztására vonatkozik. Azt kizárólag az európai vállalkozások kötötték. A felperes tehát nem vett abban részt. Az EQ-megállapodás egyébként nem említi kifejezetten a közös megállapodást.

185 E körülmények között a GQ-megállapodás és az EQ-megállapodás nem minősül a közös megállapodás fennállása okirati bizonyítékának.

186 E megállapodásnak a GQ-megállapodás és az EQ-megállapodás szövegében történő kifejezett említésének hiánya azonban nem jelenti azt, hogy ilyen megállapodás nem létezett. Ugyanis egy gyártócsoport kötelezettségvállalása egy másik csoport számára fenntartott piacra történő belépéstől való tartózkodásra, mint amilyen kötelezettségvállalást a Bizottság a japán gyártóknak felró, egyszerű, könnyen megvalósítható fogalmon alapul. Hasonlóképpen e megvalósításhoz főszabály szerint nem szükséges az érintett vállalkozások interakciója. Következésképpen az ilyen kötelezettségvállalás teljes mértékben létezhet íratlan megállapodásként, ami egyébként lehetővé teszi a felfedezés veszélyének csökkentését is.

187 Hasonlóképpen, mivel a japán gyártók nem voltak részesei az EQ-megállapodásnak, a megállapodás 6. cikkének (4) bekezdésében foglalt, előzetes ajánlatok benyújtására vonatkozó kötelezettség nem vonatkozhatott rájuk. Ebből következően az említett záradék nem jelenti azt, hogy a japán gyártókat az EGT piacán nem tekintették potenciális versenytársnak.

188 Rá kell még mutatni, amint az a fenti 169. pontban megjegyzésre került, hogy az EQ-megállapodás 2. melléklete „E (E-Members)" című részének 4. pontjával összhangban ugyanis az európai gyártók dönthettek egyes európai GIS-projekteknek a japán gyártók csoportjával történő közléséről az érintett GIS-projektek elosztását megelőzően.

189 E tényező lehetővé teszi bizonyos mértékben a felperes érvelésének elutasítását, mivel azt sugallja, hogy az európai gyártók úgy gondolták, hogy a japán gyártókat érdekelheti legalábbis bizonyos EGT-n belüli GIS-projekteknek az odaítélési eljárása, valamint hogy az ilyen projektek tekintetében tehát lehetséges versenytársak voltak.

190 Azonban sem az EQ-megállapodásban, sem a Bizottság által előterjesztett többi bizonyítékban semmi nem támasztja azt alá, hogy a szóban forgó mechanizmust az európai gyártók vezették be, vagy hogy a japán gyártók tudtak annak létezéséről.

191 Ennélfogva az EQ-megállapodás csak arra utaló ténykörülmény, hogy a japán gyártókat hiteles versenytársnak tekintették bizonyos EGT-n belüli GIS-projektek benyújtását illetően, amint azt a Bizottság állítja.

192 Másodszor, a Bizottság nem követett el hibát, amikor úgy találta, hogy az ABB nyilatkozatait és tanúvallomásait, a Fujinak a közös megállapodás fennállására vonatkozó nyilatkozatait, és a Hitachi értesítéssel és beszámítással kapcsolatos nyilatkozatait úgy kell tekinteni, mint amelyek nagyobb bizonyító erővel bírnak, mint a közös megállapodás fennállásának a felperes, a Hitachi, a Siemens, a Toshiba és a VA TECH általi vitatása, valamint az e vállalkozások által előterjesztett bizonyítékok.

193 Az első bizonyítékcsoporttól eltérően ugyanis a szóban forgó vitatások nem ellentétesek az érintett vállalkozások érdekeivel, mivel az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértése fennállásának megkérdőjelezésére irányulnak. Ez a megállapítás érvényes az alkalmazottak és korábbi alkalmazottak tanúvallomásaira is, tekintettel arra, mint az a fenti 59. pontban leírtakból is kitűnik, hogy egyrészt főszabály szerint nem önálló bizonyítékokról van szó. Másrészt a közös megállapodást illetően a tanúvallomások nem szolgáltatnak a kifogásközlés címzettjei által előterjesztettekhez képest újabb bizonyítékokat.

194 Egyébiránt nem lehet úgy tekinteni, hogy az európai vállalkozásoknak, beleértve a Siemenst és a VA TECH-et, nem fűződött érdeke a közös megállapodás fennállásának vitatásához, mivel ez utóbbit a Bizottság úgy értelmezte a kifogásközlésben, mint az európai gyártók és a japán gyártók között az EGT piacára vonatkozóan létrejött,

összejátszásra irányuló megállapodást, és az következésképpen az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértését képezte. Márpedig e megállapítás sértette az európai gyártók érdekeit, legalábbis potenciálisan, amennyiben a Bizottság a velük szemben felhozott többi kifogást nem tudta volna jogilag megkövetelt módon bizonyítani.

195 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a felperes által előadott bizonyítékok nem kérdőjelezik meg a Bizottság által előadott bizonyítékok értékét a közös megállapodás fennállásának megállapítását illetően.

A GIS-projektek EGT-n belüli elosztásáról

– A felek érvei

196 A felperes előadja, hogy a hivatkozott elemek nem minősülnek azt alátámasztó bizonyítéknak, hogy részt vett az EGT-n belül a GIS-projektek elosztásában.

197 A felperes elismeri, hogy részt vett az európai gyártókkal való találkozókon, de állítja, hogy ezek a találkozók kizárólag a GQ-megállapodásra vonatkoztak, így azok nem valósították meg az EK 81. cikk vagy az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértését.

198 A felperes vitatja továbbá azt az állítást, amely szerint a japán gyártók néha részt kívántak venni az EGT-n belüli GIS-projektekkel kapcsolatos ajánlati felhívásokon. Kifejti, hogy egy kivétellel a kartell időtartama alatt sosem kapott európai társaságtól ajánlati felhívást.

199 A megtámadott határozatban hivatkozott különböző bizonyítékokkal kapcsolatban a felperes kijelenti, hogy sosem szerzett tudomást az ABB és a Fuji által benyújtott projektlistákról. Kifejezetten tagadja, hogy tudomása lett volna az 1997. évi spanyol „MSP via GC" projektről, amely iránt az ABB által benyújtott egyik projektlista szerint érdeklődött.

200 Hasonlóképpen, a megtámadott határozat (204) preambulumbekezdésében hivatkozott, a VA TECH-től származó bizonyítékok alapján nem állapítható meg kapcsolat az EGT-n belüli GIS-projektek és a felperes vagy más japán gyártó között.

201 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

202 Az ügy iratai nem tartalmaznak olyan bizonyítékot, mely arra engedne következtetni, hogy az EGT-n belüli GIS-projekteket a GQ-megállapodás olyan találkozói során vitatták volna meg, amelyeken részt vettek a kartell japán tagjai.

203 Hasonlóképpen az ABB és a Fuji által nyújtott projektlistákból nem tűnik ki, hogy az EGT-n belüli GIS-projekteket megvitatták volna a japán gyártókkal, eltekintve a felperesnek a spanyolországi „MSP via GC” projekttel kapcsolatos állítólagos érdekétől. Márpedig nem zárható ki, hogy a felperesnek az ABB által benyújtott projektlista ez utóbbi projektjével kapcsolatban hivatkozott érdeke egy tévedésnek tudható be, tekintettel az érintett projektlista hosszúságára, és azon tényre, hogy a Bizottság nem azonosított más esetet, ahol japán gyártó érdeklődést mutatott volna egy EGT-n belüli GIS-projekt iránt. Mindenesetre az ABB projektlistáinak tartalmát nem erősítette meg más bizonyíték, különösen nem a Fuji projektlistája az „MSP via GC” projekt vonatkozásában, tehát az nem vehető figyelembe e tekintetben.

204 Ezenkívül, amikor a Bizottság megállapítja a megtámadott határozat (125) preambulumbekezdésében, hogy a japán gyártók néha részt kívántak venni az európai ajánlati felhívásokon, azonban általában e felhívásokat visszautasították, és az érintett projektekről tájékoztatták az európai gyártókat, kizárólag az ABB nyilatkozataira és alkalmazottainak tanúvallomásaira támaszkodik. Ennélfogva e megállapítást, mivel nem támasztják alá más bizonyítékok, nem lehet figyelembe venni.

205 Végül a VA TECH képviselőjének a megtámadott határozat (204) preambulumbekezdésében hivatkozott, kézzel írott jegyzetei hivatkozást tartalmaznak egyrészt egy, az EGT-n belüli GIS-projektre, másrészt utalnak arra, hogy megbeszéléseket kellene folytatni a japán gyártókkal a GIS-projektek egy „csomagjával” kapcsolatban. Azonban a két érintett szakaszt több, más témákhoz kapcsolódó jegyzeteket tartalmazó oldal választja el egymástól. Ráadásul a japán vállalkozások említését közvetlenül egy EGT-n kívüli GIS-projekttel kapcsolatos jegyzetek előzik meg. E körülmények között az említett jegyzetek alapján nem lehet a japán vállalkozások európai GIS-projektekkel összefüggő érdekével kapcsolatos következtetéseket levonni.

206 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy nem nyert bizonyítást, hogy a japán vállalkozások részt vettek volna az EGT-n belüli GIS-projektek elosztásában.

Átfogó értékelés

– A felek érvei

207 A felperes előzetesen előadja, hogy ellentétben azzal, amit a Bizottság állít, nem volt szükséges a két gyártói csoport hazai piacainak védelme. Álláspontja szerint nem volt olyan kockázat vagy veszély, hogy a japán gyártók versenytárssá válnak az európai piacon, vagy fordítva. A felperes előadja továbbá, hogy a kartell állítólagos időtartama alatt csak kivételesen kapott az EGT-n belül ajánlati felhívást egy GIS-projektre.

208 A felperes hozzáteszi, hogy a közös megállapodás tárgyát és tartalmát nem állapították meg. Álláspontja szerint a Bizottság által hivatkozott elemek nem teszik lehetővé sem a közös megállapodás tagjainak, sem megkötése időpontjának, sem az azt követő sorsának megállapítását, hogy a Siemens és a Hitachi 1999-ben megszakította a kartellben való részvételét. Így az ABB által benyújtott bizonyítékok nem alkalmasak egy összejátszásra irányuló megállapodás feltárására, hanem annak „közvetett kifejezését" jelentik, hogy a japán gyártók nem voltak abban a helyzetben, hogy beléphessenek az európai piacra, és viszont.

209 Egyébiránt a Bizottság nem vette figyelembe a Siemens és a Hitachi kartellben való részvétele megszakításának következményeit. A felperes álláspontja szerint – feltéve,

hogy a felek hihető versenyszempontú fenyegetést jelentettek egymás számára a vonatkozó anyaországok piacain – a közös megállapodást kérdésessé tette volna a GQ-megállapodás két fontos résztvevőjének kiválása. Ezenkívül azon két év alatt, amikor a Siemens és a Hitachi nem vett részt a megállapodásban, a Hitachi értékesítéseket könyvelt el Európában, a Siemens pedig Japánban.

210 Végül a felperes azt állítja, hogy nem lehet figyelembe venni a Bizottságnak az „anyaországokkal" és az értesítési és beszámítási mechanizmussal kapcsolatos állításait. Álláspontja szerint ezeket az állításokat, különösen azt, amely szerint a japán vállalkozásoknak tudomása volt az „anyaországokról", nem támasztja alá más bizonyíték, mint M. tanúvallomása. Márpedig utóbbi nyilatkozatainak, amelyek szerint valóban megállapították, hogy melyek az anyaországok, és kihez tartoznak, azokról nem kellett megbeszélést folytatni, és a GQ-megállapodásnál előbb keletkeztek, ellentmondanak a Bizottság által hivatkozott más bizonyítékok, amelyek szerint ezek a tényezők idővel változtak. Következésképpen M. tanúvallomása e kérdésben nem hiteles.

211 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

212 A fenti 107–175. pontban elvégzett vizsgálatból először is kitűnik, hogy az ABB nyilatkozatai és alkalmazottainak, valamint egy korábbi alkalmazottjának tanúvallomásai említést tesznek egy megállapodásról, amelynek értelmében az európai és japán gyártók kölcsönös kötelezettséget vállaltak arra, hogy a másik csoport hazai piacaira

nem lépnek be. Az említett elemek lehetővé teszik továbbá a megállapodás résztvevőinek, köztük a felperesnek az azonosítását, és annak megállapítását, hogy ezen megállapodást valószínűleg a GQ-megállapodást megelőzően, legkésőbb azonban utóbbi megállapodás megkötésének időpontjában kötötték.

213 Másodszor a fent említett kölcsönös megállapodás fennállását megerősíti az Alstom által a 2002. július 10-i találkozón előterjesztett javaslat. A japán vállalkozásoknak az európai piactól való távolmaradásra vonatkozó kötelezettségvállalásának fennállását megerősítik a Fuji nyilatkozatai is.

214 Harmadszor az ABB – a Hitachi nyilatkozatai által is megerősített – nyilatkozataiból és tanúvallomásából kitűnik, hogy a japán gyártók elfogadták, legalábbis az 1988 és 1999 közötti időszakot illetően, a bizonyos EGT-n belüli GIS-projektek elosztásának eredményeiről való rendszeres értesítést és azoknak a GQ-megállapodásban meghatározott közös „európai" kvótába való beszámítását. Az EQ-megállapodás 2. melléklete „E (E-Members)" című része 4. pontjának értelmében az európai gyártók lehetőséget biztosítottak bizonyos EGT-n belüli GIS-projektek részleteinek a japán gyártókkal való közlésére az említett projektek elosztását megelőzően. E két körülmény arra utal, hogy – a felperes állításával ellentétben – a japán gyártókat hiteles versenytársnak tekintették bizonyos EGT-n belüli GIS-projektek benyújtását illetően, azonban utóbbiak más régiók GIS-projektjeiből való nagyobb részesedésért cserébe kötelezettséget vállaltak arra, hogy nem lépnek be az európai piacra. Tehát az európai gyártók és a japán gyártók közötti kölcsönös megállapodás fennállásának közvetett bizonyítékait képezik.

215 Így a Bizottságnak a közös megállapodás fennállására vonatkozó – a fenti 90. pontban összefoglalt – állításait alátámasztják az általa felhozott bizonyítékok. Ellenben a felperes által hivatkozott és a fenti 183–195. pontban értékelt bizonyítékok nem alkalmasak az említett állítások megkérdőjelezésére.

216 E tekintetben nem nyert bizonyítást, hogy a japán vállalkozások részt vettek volna az európai gyártókkal az EGT-n belüli GIS-projektek elosztásában. Meg kell jegyezni azonban, hogy a közös megállapodás értelmében fennálló állítólagos kötelezettségvállalásukra tekintettel az ebben való részvételüknek nem lett volna értelme. A japán gyártóknak ugyanis nem fűződött semmilyen érdeke ahhoz, hogy beavatkozzanak azon EGT-n belüli GIS-projektek elosztásába, amelyekkel kapcsolatban kötelezettséget vállaltak a távolmaradásra. Az egyetlen érdekük az lett volna, hogy megismerjék az érintett projektek értékét, valamint hogy melyik társaság kapta meg az adott projektet, annak érdekében, hogy követni tudják a GQ-megállapodásban meghatározott közös „európai" kvótába történő beszámításukat. Márpedig legalábbis az 1988 és 1999 közötti időszak tekintetében ezen információkat az értesítési mechanizmus keretében közölték a japán gyártókkal.

217 Ami a Siemens és a Hitachi kartellben való részvétele megszakításának következményeit illeti, egyrészt meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat (187) preambulumbekezdéséből, valamint M. tanúvallomásából kiderül, hogy ez az esemény negatívan befolyásolta a kartell hatékonyságát, anélkül azonban, hogy az „összeomlott" volna. Másrészt, a két vállalkozás távolmaradásának időszaka nem elég ahhoz, hogy az EGT piacára történő jelentős belépés megtörténhessen, tekintettel először is bizonyos, a Bizottság által sem vitatott technikai és kereskedelmi akadályok fennállására, továbbá arra a tényre, hogy a különböző gyártóknak a hazai piacaikon való kiváltságos helyzetét a kartell 1988 és 1999 között mesterségesen megerősítette, végül arra a körülményre, hogy a többi gyártó is fontolóra vette a Siemens és a Hitachi ellen megtorló intézkedések alkalmazását, amint az M. tanúvallomásából kiderül.

218 Végül nem kell bizonyítani egyrészt, hogy az értesítési és beszámítási mechanizmus nem vonatkozott az európai anyaországok GIS-projektjeire, és másrészt, hogy Japán anyaországnak minősült, ahhoz hogy az említett mechanizmust a közös megállapodás fennállása releváns ténykörülményének lehessen tekinteni a fenti 174. és 214. pontban kifejtett érvelés alapján. Következésképpen nincs jelentősége azon ténynek, hogy M. tanúvallomásának e kérdésben esetleg nincs megerősítő jellege.

219 Rá kell mutatni arra is, hogy M. tanúvallomása és a Bizottság által hivatkozott többi bizonyíték között teljes összhang van az anyaországok fogalmát illetően. M. szerint ugyanis magát a közös megállapodás – amely kölcsönös kötelezettségvállalás arra, hogy tartózkodnak a másik csoport hazai piacaira való belépéstől – alapgondolatát valóban jól kidolgozták, az megbeszéléseket nem igényelt, és a GQ-megállapodásnál korábban keletkezett. Következésképpen tanúvallomásában M. maga állította, hogy bizonyos esetekben egy anyaország hovatartozása a különböző érintett szereplők fúziója következtében módosult.

220 A fentiek összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a közös megállapodás fennállását jogilag megfelelő módon bizonyították, és hogy a Bizottság nem lépte túl a hatáskörét, amikor szankciót állapított meg a felperessel szemben e megállapodásban való részvételéért.

221 Ennélfogva az első jogalapot el kell utasítani.

222 Egyébiránt, amint az a fenti 95. pontban kifejtésre került, mivel a Bizottság nem kizárólag a szóban forgó vállalkozások magatartására támaszkodott a felrótt jogsértés fennállásának megállapításakor, nem elegendő, ha a felperes a tények Bizottság által elfogadott magyarázatát egy másik elfogadható magyarázattal helyettesíti. Ennélfogva a harmadik jogalapot el kell utasítani.

223 Hasonlóképpen az a következtetés, amely szerint a közös megállapodás fennállását jogilag megfelelő módon bizonyították, azt jelenti, hogy a Bizottság eleget tett a rá háruló bizonyítási tehernek, tehát tiszteletben tartotta az ártatlanság vélelmének elvét. Következésképpen a negyedik jogalapot el kell utasítani.

224 Végül a fentiekből az következik, hogy a Bizottság a Fujinak a felperessel nem közölt észrevételeinek, valamint az Alstom és az Areva állítólagosan semleges álláspontjának terhelő bizonyítékként történő figyelembevétele nélkül következtethetett a közös megállapodás fennállására. Következésképpen a fenti 51. pontban kifejtetteknek megfelelően az iratbetekintési jog állítólagos megsértésére alapított tizennegyedik jogalapot véglegesen el kell utasítani.

Az arra alapított második jogalapról, hogy a Bizottság nem bizonyította az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkét megsértő megállapodás fennállását

– A felek érvei

225 A felperes előadja, hogy a Bizottság nem jelölt meg olyan megállapodást, amely az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazását igazolná. Álláspontja szerint a Bizottság nem jelölte meg, hogy melyik az az időpont, amikor a felek a piacon meghatározott magatartás tanúsítására vonatkozó közös szándékukat kifejezték, és nem szolgáltatott bizonyítékot a felek között történt kapcsolatfelvételre, megbeszélésekre vagy megállapodásokra. Márpedig bizonyíték hiányában a fent említett rendelkezések nem teszik lehetővé, hogy bizonyos témákkal kapcsolatban több személy ugyanarra a következtetésre jusson.

226 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

227 Az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság feladata, hogy kellőképpen pontos és egybehangzó bizonyítékokat mutasson be annak érdekében, hogy megalapozza azt a szilárd meggyőződést, miszerint az állítólagos jogsértés az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak minősül (a Törvényszék T-185/96., T-189/96. és T-190/96. sz., Riviera Auto Service és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-93. o.] 47. pontja). A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján alkalmazandó az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésére.

228 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban nem nyilatkozott kifejezetten abban a kérdésben, hogy a japán vállalkozásoknak felrótt magatartás megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak minősül-e. A megtámadott határozat (248) preambulumbekezdésében csupán annak megjegyzésére szorítkozott, hogy a jogsértés több, megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak minősíthető cselekményből tevődött össze.

229 Következésképpen meg kell vizsgálni először is, hogy a közös megállapodás vállalkozások közötti megállapodásnak minősül-e az EK 81. cikk (1) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése értelmében.

230 E tekintetben a fent említett rendelkezések értelmében vett megállapodás létezéséhez elég az, hogy az érintett vállalkozások kifejezték az arra irányuló közös szándékukat, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítanak (lásd analógia útján a fenti 86. pontban hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 958. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Felesleges a megállapodás tényleges hatásainak figyelembevétele, ha kitűnik, hogy annak célja a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása (lásd a fenti 86. pontban

hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 837. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

231 Márpedig a jelen ügyben a Bizottság által felhozott különböző bizonyítékokból, különösen az ABB és a Fuji nyilatkozataiból, illetve M. és V.-A. tanúvallomásaiból kitűnik, hogy legkésőbb a GQ-megállapodás megkötésének időpontjában az európai és japán gyártók kölcsönös kötelezettséget vállaltak arra, hogy a másik csoport hazai piacaira nem lépnek be. A kölcsönös kötelezettségvállalás léte szükségszerűen közös szándék létét jelenti, még olyan elemek hiányában is, amelyek lehetővé tennék e szándék megnyilvánulása időpontjának vagy kifejeződési módjának pontos meghatározását. A fenti 116. pontból egyébként kitűnik, hogy M. úgy vélte, nem volt szükséges a közös megállapodásra hivatkozni azon megbeszélések során, melyeken részt vett, mivel az említett megállapodás tartalmát a kartell valamennyi résztvevője megértette, elfogadta és végrehajtotta, anélkül hogy kifejezett megbeszélésre szükség lett volna. Ráadásul, amint a fenti 123. pontban kifejtésre került, V.-A. előadta, hogy részt vett az európai vállalkozásoknak és egy japán vállalkozás képviselőjének kifejezetten a közös megállapodás tiszteletben tartásával kapcsolatos megbeszélésein.

232 Hasonlóképpen azon tény, melyet az ABB nyilatkozatai és tanúvallomása, valamint a Hitachi nyilatkozatai is megerősítettek, miszerint a japán gyártók elfogadták számos éven keresztül a bizonyos EGT-n belüli GIS-projektek elosztásának eredményeiről való értesítést, és figyelemmel követték azoknak a GQ-megállapodásban meghatározott közös „európai" kvótába való beszámítását, összeegyeztethetetlen a versenytársak egyszerű, bármilyen szándékegység hiányában történő párhuzamos magatartásával.

233 Egyébiránt a közös megállapodás célja a japán vállalkozások EGT-piac irányában tanúsított magatartásának meghatározása volt, mivel e vállalkozások kötelezettséget vállaltak az e piactól való távolmaradásra. Ekképpen az említett megállapodás ténylegesen az EGT piacának az európai gyártók javára való lefoglalásának minősült.

234 Következésképpen a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a közös megállapodás az EK 81. cikk (1) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése értelmében vállalkozások közötti megállapodásnak minősül.

235 E körülmények között nem szükséges közelebbről megvizsgálni, hogy a közös megállapodás ugyanezen rendelkezések értelmében összehangolt magatartásnak minősült-e.

236 A fentiek összességére tekintettel a második jogalapot el kell utasítani.

Az arra alapított tizenharmadik jogalapról, hogy a Bizottság tévesen számította ki a kartell időtartamát

– A felek érvei

237 A felperes előadja egyrészt, hogy a Siemens kartellben való részvételének 1999 szeptemberében történt megszakítását követően a megmaradt, többi vállalkozást tömörítő csoport lazább vitafórummá alakult, amelynek az Európai Unió tekintetében nem volt versenyellenes célja vagy hatása.

238 Másfelől az, hogy a Siemens 2002-től folytatta részvételét a kartellben, nem vezetett olyan megállapodásokhoz, amelyeknek célja vagy hatása a verseny korlátozása volt Európában, tekintettel arra, hogy a Hitachi elutasította az Alstom arra vonatkozó javaslatát, hogy az európai, illetve japán piacokat az európai, illetve a japán gyártók számára tartsák fenn.

239 A felperes következésképpen úgy véli, hogy az 1999. szeptember 1-jétől 2004. május 11-ig, de legalább a 2002. július 10-től 2004. május 11-ig terjedő időszakra vonatkozóan tévesen szabtak ki vele szemben bírságot.

240 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

– A Törvényszék álláspontja

241 Az ítélkezési gyakorlat szerint a gazdasági szereplőket megillető jogbiztonság követelménye feltételezi, hogy amennyiben a jogsértés megvalósulásával kapcsolatban jogvita merül fel, a Bizottság, amelyre az általa megállapított jogsértések tekintetében a bizonyítási teher hárul, benyújtja azon bizonyítékokat, amelyek a jogsértés tényállási elemei megvalósulásának jogilag megkövetelt módon történő alátámasztására alkalmasak. Konkrétabban a jogsértés állítólagos időtartamára vonatkozóan a jogbiztonság ugyanezen elve megköveteli, hogy a jogsértés időtartamának megállapítására közvetlenül alkalmas bizonyítékok hiányában a Bizottság legalább olyan bizonyítékokra hivatkozzon, amelyek időben kellően közel álló tényekre vonatkoznak oly módon, hogy ésszerűen elfogadható legyen, hogy e jogsértés két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (a Törvényszék T-43/92. sz., Dunlop Slazenger kontra Bizottság ügyben 1994. július 7-én hozott ítéletének [EBHT 1994., II-441. o.] 79. pontja, T-62/98. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2707. o.] 188. pontja, valamint T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-897. o.] 114. és 153. pontja).

242 Ezenkívül az a tény, hogy a folyamatos jogsértés fennállására vonatkozóan nem terjesztettek elő bizonyítékot egyes meghatározott időszakok tekintetében, nem akadályozza annak megállapítását, hogy a jogsértés a hivatkozott időszakoknál összességében

hosszabb időszakban állt fenn, amennyiben ezt objektív és egybehangzó ténykörülmények megalapozzák. Egy több éven át tartó jogsértés esetén az a tény, hogy a kartell megjelenési formái különböző időszakokban érvényesülnek, és azokat hosszabb-rövidebb időszakok választják el egymástól, nem befolyásolja e kartell fennállását annyiban, amennyiben az e jogsértés részét képező különböző magatartások azonos célt szolgálnak, továbbá egységes és folyamatos jogsértés keretébe illeszkednek (a Bíróság C-113/04. P. sz., Technische Unie kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8831. o.] 169. pontja).

243 A jelen ügyben előzetesen meg kell jegyezni, hogy mivel a japán vállalkozásoknak a közös megállapodás értelmében vállalt kötelezettsége nem pozitív cselekvésből, hanem mulasztásból állt, lényegileg nehéz bizonyítani, hogy e megállapodást folyamatosan betartották.

244 Mindazonáltal először is M. tanúvallomásából kitűnik, hogy a kartellben való részvételének végéig, vagyis 2002 júniusáig, mind a GQ-megállapodást, mind a közös megállapodást továbbra is végrehajtották a Hitachin kívüli japán vállalkozások részvételével, annak ellenére, hogy utóbbi, illetve a Siemens távolmaradása kevésbé hatékonnyá tette a működést. Az ABB alkalmazottainak többi tanúvallomása megerősíti, hogy a közös megállapodást 2002 júliusa és 2004 májusa között tovább folytatták. Az érintett tanúvallomások tartalmát tükrözik az ABB nyilatkozatai is.

245 Másodszor, a kifogásközlésre adott válaszában a Fuji megerősíti, hogy 2000 szeptemberéig, amikor állítása szerint elhagyta a kartellt, a japán vállalkozások részt vettek a jogsértésben, beleértve a közös megállapodást is.

246 Harmadszor, a fenti 144. pontban megállapítást nyert, hogy a 2002. július 10-i találkozón az Alstom azt javasolta, hogy a közös megállapodást terjesszék ki Közép- és Kelet-Európa országaira is. E körülmény a felperes állításával ellentétben azt jelenti, hogy az említett megállapodás fennállt mind a találkozó időpontjában, mind az azt megelőző és az azt követő időszakban.

247 Negyedszer, a japán gyártók tartós távolmaradása a GIS-projektek európai piacáról az érintett időszak alatt szintén olyan ténykörülmény, amely alapján feltehető, hogy a közös megállapodást továbbra is végrehajtották.

248 Ötödször, mivel egyrészt a felperes nem vitatja kifejezetten azt a tényt, hogy a Bizottság megállapította, hogy fennállt az egységes jogsértés, amely többek között magában foglalta a közös megállapodást és a GQ-megállapodást, másrészt az elsőtől a negyedikig terjedő jogalapok vizsgálata alapján a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem követett el hibát e tekintetben, úgy kell tekinteni, hogy a GQ-megállapodás folyamatos működésének bizonyítéka releváns jele annak, hogy a közös megállapodást szintén végrehajtották az említett időszakban. Figyelemmel ugyanis a jogsértés egységes jellegére, feltehető, hogy a közös megállapodás megszűnése veszélyeztette volna a GQ-megállapodás működését is.

249 Márpedig a felperes nem vitatja a megtámadott határozat (191)–(198) preambulumbekezdésében foglalt, a GQ-megállapodás értelmében 2000 decemberében és 2001 januárjában elosztott GIS-projektre vonatkozó számos fax küldésével, a GQ-megállapodás 2000-ben és 2001-ben tartandó találkozóival, valamint egyes GIS-projektekre vonatkozó, 1998-ban és 1999-ben kötött, 2001 októberéig tartó megállapodásokkal kapcsolatos megállapításokat.

250 Hasonlóképpen, a felperes nem hivatkozik olyan érvekre, amelyek kifejezetten a Bizottságnak a megtámadott határozat (199)–(216) preambulumbekezdésében foglalt, a Hitachinak, a Siemensnek és a VA TECH-nek a kartellben való részvétele folytatásával, és a kartell 2002 júliusa és 2004 közötti folytatódásával kapcsolatos megállapításait vonják kétségbe.

251 E bizonyítékok fényében a felperesnek az az érvelése, amely szerint az érintett időszak folyamán a GQ-megállapodással kapcsolatos találkozók versenyellenes céllal vagy hatással nem bíró vitafórummá alakultak, nem fogadható el. Ez annál is inkább igaz, mivel ezt az érvelést nem erősíti meg a Toshiba alá nem támasztott nyilatkozatain kívül más bizonyíték.

252 Ennélfogva úgy kell tekinteni, hogy a Bizottság által a közös megállapodás és a GQ-megállapodás 1999 szeptembere és 2004 májusa közötti végrehajtása tekintetében hivatkozott bizonyítékok időben kellően közeli tényekre vonatkoznak, ami azt jelenti, hogy a folyamatos jogsértést bizonyították az érintett időszak tekintetében.

253 Következésképpen a tizenharmadik jogalapot el kell utasítani.

254 Mivel az elsődleges kérelem alátámasztására felhozott jogalapok egyike sem helytálló, e kérelmet el kell utasítani.

2. *A megtámadott határozat 2. cikke g) pontjának és 2. cikke h) pontjának felperest érintő részében történő megsemmisítésére irányuló másodlagos kérelemről*

255 Először az arra alapított ötödik jogalapot kell megvizsgálni, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét azzal, hogy a felperessel szemben kiszabott bírság kiindulási összegét a 2001. év forgalmának alapulvételével számította ki.

A felek érvei

256 A felperes előadja, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét azzal, hogy a japán gyártókkal szemben kiszabott bírság kiindulási összegét a 2001. évi világszintű GIS-értékesítéseik alapján számította ki, míg az európai gyártók tekintetében a 2003. évet vette alapul.

257 A Bizottság egyrészt nem hivatkozott a japán gyártókat érintő egyenlőtlen bánásmód objektív igazolására. A felperes álláspontja szerint az a tény, hogy jogszerű kereskedelmi stratégia keretében úgy határozott, hogy a GIS-ek területén végzett tevékenységeit a TM T & D útján végzi, e tekintetben irreleváns, mivel a 2003. évtől a piacon megjelent ingadozások akkor is érintették volna a helyzetét, ha máshogy határozott volna. A jelen ügyben a Bizottságnak kiindulási összegként a TM T & D forgalmának azon részét kellett volna alapul vennie, amely megfelel a felperes előbbi tőkéjében fennálló részesedésének. Egyébiránt ugyanezt a módszert alkalmazta a Schneiderrel szemben a VA TECH-kel közös vállalatban fennálló részesedésével kapcsolatban.

258 Másrészt a felperes szerint a Bizottság megközelítésének következményeképpen a vele szemben alkalmazott kiindulási összeget olyan év alapján számították ki, amelynek során a piaci helyzet alapjaiban különbözött az európai vállalkozások tekintetében alapul vett évben fennálló helyzettől, ennek eredményeképpen pedig túlbecsülték a jogsértésben való részvételének súlyát. A felperes előadja e tekintetben, hogy 2001 és 2003 között mind a GIS-ek európai és japán piacai általában, mind pedig az ebben az ágazatban megvalósult forgalma jelentősen csökkent.

259 A Bizottság emlékeztet a bírság megállapítása céljából figyelembe veendő tényezők megválasztásával kapcsolatos mérlegelési jogkörére, mivel e körülmény hatással van a tárgyban gyakorolt bírósági felülvizsgálat mértékére. Ebből arra következtet, hogy az általános jogelvekre alapított érvek csak akkor korlátozhatják az említett mérlegelési jogkört, ha ez utóbbit az ügy körülményeinek nyilvánvaló figyelmen kívül hagyásával gyakorolták.

260 A Bizottság hozzáteszi, hogy amennyiben a jelen ügyhöz hasonlóan a jogsértést különösen súlyosnak kell minősíteni, alkalmazhat eltérő bánásmódot annak érdekében, hogy tükrözze a vállalkozások arra való tényleges képességét, hogy a versenyben jelentős kárt okozzanak, és kellő elrettentő hatást biztosítson.

261 Márpedig a jelen ügyben a felperessel szembeni kiindulási összeget a fent említett tényezők alapján állapították meg. Azért választották a 2001. évet, mert ez volt az utolsó év, mielőtt a felperes a GIS-sel kapcsolatos tevékenységét a TM T & D-re ruházta volna. Ez az eltérő bánásmód a Bizottság álláspontja szerint azzal a ténnyel igazolható, hogy a kartell időtartamának legnagyobb részében a felperes abban önálló vállalkozásként vett részt, ami azt jelenti, hogy a 2003. évi értékesítései nem tükröznék hitelesen a felperesnek azt a tényleges képességét, hogy a versenyben kárt okozzon.

262 A Bizottság álláspontja szerint egyébiránt az az egyszerű tény, hogy a 2001. év a felperes számára jobb volt, mint a 2003. év, nem elegendő annak megállapításához, hogy a kiindulási összeg aránytalan.

263 Végül a Bizottság rámutat, hogy azért nem állapított meg külön kiindulási összeget a TM T & D-vel szemben, hogy ne rójon a szükségesnél nagyobb terhet a felperesre.

A Törvényszék álláspontja

264 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik a bírságok összegének megállapítása során annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába terelje (lásd a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 216. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

265 A bírság összegét a Bizottság a jogsértés súlya, valamint – ha ennek helye van – időtartama alapján állapítja meg. A jogsértés súlyát olyan szempontok alapján kell megállapítani, mint az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása. Az olyan objektív körülményeket, mint a versenyellenes magatartások tartalma és időtartama, azok száma és intenzitása, az érintett piac terjedelme, valamint a gazdasági rend károsodása, szintén figyelembe kell venni. Az elemzésnek figyelembe kell vennie a felelős vállalkozások viszonylagos jelentőségét és piaci részesedését, valamint az esetleges visszaesést is (a fenti 39. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 89–91. pontja).

266 Azonban, amikor a Bizottság a versenyjog alapján bírságok kiszabásáról határoz, minden esetben köteles tiszteletben tartani a jog általános elveit, köztük az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét a közösségi bíróságok általi értelmezésnek megfelelően (a Törvényszék T-59/02. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3627. o.] 315. pontja).

267 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elve, illetőleg a hátrányos megkülönböztetés tilalma megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzeteket ne kezeljék eltérő módon, és a különböző helyzeteket ne kezeljék azonos módon, hacsak ez a bánásmód objektíve nem igazolt (lásd a Törvényszék T-311/94. sz., BPB de Eendracht kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 309. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

268 Azonban, amennyiben a kiszabandó bírságok közötti viszony meghatározása érdekében az azonos jogsértésben részt vevő vállalkozások forgalmára kell alapozni, meg kell határozni a figyelembe veendő időszakot annak érdekében, hogy a kapott adatok a lehető legösszehasonlíthatóbbak legyenek (a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 122. pontja).

269 Az arányosság elve megköveteli, hogy a közösségi intézmények aktusai ne haladják meg a szóban forgó szabályozás által kitűzött jogos célok elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, így amennyiben több alkalmas intézkedés kínálkozik, a kevésbé kényszerítő intézkedéshez kell folyamodni, és az okozott hátrányok a kitűzött célokhoz képest nem lehetnek aránytalanul nagyok (a Bíróság C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletének [EBHT 1990., I-4023. o.] 13. pontja, és C-180/96. sz., Egyesült Királyság kontra Bizottság ügyben 1998. május 5-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-2265. o.] 96. pontja).

270 A jelen ügyben a megtámadott határozat (480)–(490) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a kiindulási összegek meghatározása során a Bizottság a bírságkiszabási iránymutatás 1. A. pontjával összhangban úgy határozott, hogy eltérő bánásmódot alkalmaz a kartell résztvevőivel szemben, figyelemmel arra a képességükre, hogy a versenyben kárt okozzanak. Ennek érdekében a különböző vállalkozásokat öt csoportba sorolta a GIS értékesítéséből eredő világméretű forgalmuk nagysága alapján. Ebben az összefüggésben a Bizottság úgy vélte, hogy a kizárólag az EGT piacára vonatkozó forgalmak nem képeznek megbízható alkalmazási szempontot, mivel a közös megállapodás célja a japán gyártók távolmaradásának biztosítása volt ugyanerről a piacról.

271 Ami a referenciaév kiválasztását illeti, a megtámadott határozat (481), (482) és (484) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a világszintű értékesítés értékének meghatározása során a Bizottság a 2001. évet vette alapul a felperes, a Fuji, a Hitachi és a Toshiba tekintetében, míg az európai gyártók tekintetében a 2003. évet, vagyis a jogsértés utolsó teljes évét vette alapul. Ehhez hasonlóan, a felperessel, a Fujival, a Hitachival és a Toshibával szemben a kartellben egyedi vállalkozásként való részvételük időtartamára kiszabott bírságok kiindulási összegének kiszámítása a 2001. évi forgalmuk alapján történt, míg az európai gyártók bírságai kiindulási összegének számítása a 2003. évi forgalmuk alapján.

272 Ezért meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem kezelte egyenlő módon a japán gyártókat – köztük a felperest – és az európai gyártókat a referenciaév kiválasztása szempontjából. Ennélfogva a fenti 282. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében meg kell vizsgálni, hogy van-e objektív igazolása ezen eltérő bánásmódnak.

273 E tekintetben a megtámadott határozat (482) preambulumbekezdésében a Bizottság jelezte, hogy a felperes tekintetében a 2001. év alkalmazását az igazolja, hogy az a

jogsértés időszakának nagy részében egyedi vállalkozásként vett részt a kartellben, nem pedig a TM T & D közös vállalaton keresztül, amely 2002-ben átvette a felperes és a Toshiba GIS-szel kapcsolatos tevékenységeit.

274 A tárgyalás során a Bizottság pontosította, hogy célja az volt, hogy figyelembe vegye a TM T & D két részvényesének eltérő versenyhelyzetét a TM T & D létrehozásának időpontjában, ami annak volt betudható, hogy a felperes részesedése jelentősen nagyobb volt a GIS világpiacán, mint a Toshibáé. A Bizottság szerint a felperes és a Toshiba a kartellben egyedi vállalkozásként való részvételének utolsó teljes évére, vagyis 2001-re utalás lehetővé tette e különbség figyelembevételét a bírságok összegének meghatározása során, ellentétben azzal a módszerrel, amely szerint a TM T & D 2003-ban elért forgalmát a közös vállalatban való részesedésük arányában elosztják a két részvényes között.

275 A Bizottság által hivatkozott cél jogszerű, mivel lehetővé teszi egy közös vállalat részvényesei azon képességének összehasonlítását, hogy kárt okozzanak a versenyben a közös vállalat létrehozását megelőző időszakban. Ezenkívül a megtámadott határozat (489) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy ugyanezt a célt követték a Schneider-ügyben is, azonban az utóbbinak a 2001. vagy a 2003. évre vonatkozó releváns forgalmára vonatkozó adatok hiányában a Bizottság a Schneidernek a közös vállalat tőkéjében való részesedését tekintette a kiindulási összegnek. Ellenben a felperes esetében mind 2001, mind 2003 tekintetében rendelkezésre állnak a releváns forgalomra vonatkozó adatok.

276 Azonban úgy tűnik, hogy a jelen ügyben a Bizottság más módszereket is alkalmazhatott volna az általa követett cél elérésére, amely révén egyrészről a japán gyártókat, másrészről pedig az európai gyártókat nem részesítette volna eltérő bánásmódban a referenciaév kiválasztása szempontjából. A felperessel és a Toshibával szemben a

TM T & D létrehozását megelőző időszakra kiszabott bírságok meghatározásánál a Bizottság alapul vehette volna például a TM T & D esetében meghatározott kiindulási összeget, amelyet a 2003. évnek megfelelő forgalom alapján számolnak ki, megosztva a felperes és a Toshiba között az általuk a közös vállalat létrehozását megelőző utolsó évben, vagyis 2001-ben elért GIS-értékesítések arányában.

277 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a Bizottság azon szándéka, hogy a bírságok meghatározása során hűen reprodukálja a felperes és a Toshiba viszonylagos helyzetét, nem igazolja a felperessel szemben alkalmazott eltérő bánásmódot.

278 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy azáltal, hogy a 2001. évet választotta referenciaévnek a japán gyártók világméretű értékesítései értékének meghatározása, illetve a felperessel szemben a kartellben való egyedi részvétele miatt kiszabott bírság kiszámítása során, a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét.

279 E jogsértés közvetlenül érvényteleníti a felperessel szemben a megtámadott határozat 2. cikkének g) pontjában a kartellben egyedi vállalkozásként való részvétele miatt kiszabott bírság kiszámítását. A világméretű értékesítések értékének és a piaci részesedéseknek a meghatározásán keresztül közvetve érinti a felperessel szemben a TM T & D létezésének időszakára a megtámadott határozat 2. cikkének h) pontjában kiszabott bírság kiszámítását.

280 Ezért helyt kell adni az ötödik jogalapnak, és ennek következtében meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 2. cikkének g) és h) pontját.

281 Ezenkívül nem kell megvizsgálni a felperes által előterjesztett hatodik–tizenkettedik jogalapokat. Ha ezeknek a jogalapoknak helyt is adnánk ugyanis, az akkor sem vezethetne a megtámadott határozat nagyobb terjedelmű megsemmisítéséhez, mint amelyre az előző pontban jutottunk.

282 Végül tekintettel arra, hogy a felperes másodlagos kérelmének helyt adtunk, nem kell határozni sem a harmadlagos kérelméről, sem az általa benyújtott pervezető intézkedések iránti kérelméről.

A költségekről

283 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy azt, hogy a felek mindegyike maga viselje saját költségeit.

284 Mivel a megtámadott határozat 1. cikkének megsemmisítése iránti kérelem elutasításra került, a felperes kérelmei jelentős részében pervesztes lett, még ha azok egy másik részében pernyertes is lett.

285 E körülmények között úgy kell határozni, hogy a felperes viseli a felek részéről a Törvényszék előtti eljárás során felmerült költségek háromnegyedét, a Bizottság pedig e költségek egynegyedét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (második tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék megsemmisíti az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.899 – „gázszigetelt kapcsolóberendezések”-ügy) 2007. január 24-én hozott C (2006) 6762 végleges bizottsági határozat 2. cikkének g) pontját és h) pontját a Mitsubishi Electric Corporationt érintő részében.

2) A Törvényszék a keresetet ezt meghaladó részét elutasítja.

3) A Mitsubishi Electric viseli a felek Törvényszék előtti eljárással kapcsolatban felmerült költségeinek háromnegyedét.

4) Az Európai Bizottság viseli a felek Törvényszék előtti eljárással kapcsolatban felmerült költségeinek egynegyedét.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Kihirdetve Luxembourgban, a 2011. július 12-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei ..... II - 4229

1. A felperes ..... II - 4229

2. A termékek ..... II - 4230

3. A közigazgatási eljárás ..... II - 4230

4. A megtámadott határozat ..... II - 4231

Az eljárás és a felek kérelmei ..... II - 4233

A jogkérdésről ..... II - 4236

1. A megtámadott határozatnak a felperest és a TM T & D-t érintő részében történő megsemmisítésére irányuló elsődleges kérelemről ..... II - 4238

Az arra alapított tizennegyedik jogalapról, hogy a Bizottság megsértette a felperes védelemhez és tisztességes eljáráshoz való jogát, mivel nem biztosított számára lehetőséget a terhelő és mentő bizonyítékok megismerésére ..... II - 4238

A felek érvei ..... II - 4238

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4240

Az arra alapított tizenötödik jogalapról, hogy a Bizottság megsértette a felperes védelemhez való jogát azzal, hogy nem közölte vele a közös megállapodásban foglalt kompenzáció elméletével kapcsolatos következtetéseit ..... II - 4247

A felek érvei ..... II - 4247

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4248

Az arra alapított első, harmadik és negyedik jogalapról, hogy a Bizottság nem bizonyította a felperesnek az állítólagos kartellben való részvételét, hogy tévesen hagyta figyelmen kívül azokat a tényezőket, amelyek a felperes európai piactól való távolmaradásának és az arra való belépése lehetetlenségének magyarázatául szolgálnak, valamint hogy a bizonyítási teher megfordításával megsértette a bizonyítással kapcsolatos szabályokat és ezzel az ártatlanság vélelmét ..... II - 4250

Az ABB által benyújtott bizonyítékokról ..... II - 4258

– A felek érvei ..... II - 4258

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4260

Az ABB által benyújtott bizonyítékok alátámasztásáról ..... II - 4267

– A felek érvei ..... II - 4267

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4268

Az értesítési és beszámítási mechanizmusról ..... II - 4272

– A felek érvei ..... II - 4272

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4274

A közös megállapodás fennállásának állítólag ellentmondó bizonyítékokról ... II - 4279

– A felek érvei ..... II - 4279

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4281

A GIS-projektek EGT-n belüli elosztásáról ..... II - 4284

– A felek érvei ..... II - 4284

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4285

Átfogó értékelés ..... II - 4287

– A felek érvei ..... II - 4287

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4288

Az arra alapított második jogalapról, hogy a Bizottság nem bizonyította az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkét megsértő megállapodás fennállását II - 4292

– A felek érvei ..... II - 4292

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4293

Az arra alapított tizenharmadik jogalapról, hogy a Bizottság tévesen számította ki a kartell időtartamát ..... II - 4295

– A felek érvei ..... II - 4295

– A Törvényszék álláspontja ..... II - 4296

2. A megtámadott határozat 2. cikke g) pontjának és 2. cikke h) pontjának felperest érintő részében történő megsemmisítésére irányuló másodlagos kérelemről ..... II - 4300

A felek érvei ..... II - 4300

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4302

A költségekről ..... II - 4307